

**FILOZOFICKÁ FAKULTA UNIVERZITY PALACKÉHO
V OLOMOUCI
KATEDRA SLAVISTIKY**

**PROBLEMATIKA PŘEKLADU ODBORNÉHO TEXTU
Z OBORU POTRAVINÁŘSTVÍ – BIOPOTRAVINY –
Z ČESKÉHO DO POLSKÉHO JAZYKA**

**THE ISSUE OF TRANSLATION OF SPECIALIZED TEXT IN
THE FIELD OF FOOD INDUSTRY – ORGANIC FOOD –
FROM CZECH INTO POLISH LANGUAGE**

**PROBLEMATYKA PRZEKŁADU SPECJALISTYCZNEGO
TEKSTU Z DZIEDZINY PRZEMYSŁU SPOŻYWCZEGO –
ŻYWNOSĆ EKOLOGICZNA – Z JĘZYKA CZESKIEGO NA
JĘZYK POLSKI**

VYPRACOVAL: Bc. Erik Navrátil

VEDOUcí PRÁCE: Mgr. Jan Jeništa, Ph.D.

2019

Prohlašuji, že jsem práci vypracoval samostatně a uvedl všechny použité
prameny.

V Olomouci, 17. 06. 2019

podpis

Děkuji Mgr. Janu Jenišтови, Ph.D., za konzultace, rady a připomínky, které mi během psaní diplomové práce poskytl.

Spis treści

1	Wstęp	6
2	Wprowadzenie – koncepcja, założenia i realizacja słownika	8
2.1	Materiał źródłowy	9
2.2	Makrostruktura słownika	13
2.3	Mikrostruktura słownika.....	15
3	Monograficzny słownik tematyczno-alfabetyczny	16
3.1	Żywność ekologiczna i konwencjonalna	16
3.2	Zdrowy styl życia	23
3.3	Produkcja ekologiczna.....	27
3.4	Chemia bioorganiczna	29
3.5	Kosmetyka ekologiczna.....	32
3.6	Handel produktami ekologicznymi	33
4	Zjawiska słowotwórczo-morfologiczne w tekstach z dziedziny przemysłu spożywczego - żywność ekologiczna.....	35
4.1	Prefiksy bio-, eko-, bez-.....	35
4.2	Złożenia z członami wysoko-, nisko-	38
4.3	Nazwy jednosłowne / Nazwy dwu- i wielosłowne	39
4.4	Zapożyczenia, skryte zapożyczenia (kalki)	43
5	Zakończenie	47
5.1	Podsumowanie pracy dyplomowej i analizy słownika monograficznego	47
6	Resumé.....	49
7	Bibliografia	50
8	Anotacje	54

Częścią pracy jest alfabetyczny polsko-czeski i czesko-polski słownik monograficzny z pojęciem „żywności ekologicznej” jako jego dominantą, nagrany na płycie CD w postaci dziesięcioarkuszowego skoroszytu programu MS Excel.

1 WSTĘP

We wstępie do mojej pracy dyplomowej chciałbym uzasadnić, dlaczego postanowiłem wziąć pod rozważania temat, który brzmi: „Problematyka przekładu specjalistycznego tekstu z dziedziny przemysłu spożywczego – żywność ekologiczna – z języka czeskiego na język polski”.

Przeżywający obecnie renesans trend na żywność ekologiczną zaczął mnie interesować jako dobra możliwość biznesu za granicą. Podczas stażu w czeskiej firmie PRO-BIO, obchodní společnost s.r.o., poznałem strukturę firmy, proces produkcji żywności ekologicznej i szeroką gamę produktów ekologicznych. W okresie mojej ówczesnej pracy okazało się, że firma zamierza wejść na polski rynek produktów ekologicznych. I tutaj pojawiła się możliwość pomocy w sferze problematyki językowej tak dla firmy PRO-BIO, obchodní společnost s.r.o., jak i dla tłumaczy i studentów oraz ludzi interesujących się zdrowym stylem życia.

Przy szczegółowych badaniach ekscerpowanego materiału zdarzały się wyrazy, które można było analizować jednocześnie dwoma i więcej sposobami, przy użyciu różnych zjawisk słowotwórczo-morfologicznych, takich jak prefiksy; wyrazy złożone; nazwy jednosłowne, dwu- i wielosłowne; zapożyczenia i kalki językowe. W różnych słownikach internetowych pojawiały się tłumaczenia poszczególnych terminów z dziedziny żywności ekologicznej, które prowadziły do nieprawidłowego zrozumienia kontekstu konkretnej treści opracowania. Takiego typu źródła mogą opisać tylko w zakresie ogólnym znaczenie słowa, ale dla konkretnego kontekstu i prawidłowego tłumaczenia nie znajdują zastosowania. I dlatego właśnie, że ogromnej części wyrazów nie można było odszukać w słownikach lub przetłumaczyć dosłownie, postanowiłem nie pozostać zdany tylko na ich pomoc. Jestem zatem przekonany, że moja praca magisterska będzie mogła posłużyć do opisanie i uzyskania prawidłowego kontekstu i konkretnego znaczenia na podstawie zjawisk słowotwórczo-morfologicznych i przysłuży się rozwojowi firm, będzie wskazówką dla tłumaczy, studentów i osób interesujących się tą tematyką dla jej pełnego zrozumienia.

Celem mojej pracy magisterskiej jest wypracowanie słownika monograficznego. W słowniku występować będą nie tylko przetłumaczone jednostki frazeologiczne, ale też

uwzględniony zostanie dokładny kontekst z języka źródłowego w odniesieniu do języka docelowego, z podziałem do konkretnych grup tematycznych i językowych.

Językami źródłowymi będą języki polski i czeski, a językami docelowymi odpowiednio czeski i polski.

Podstawą badawczą mojej pracy magisterskiej są grupy tematyczne i analiza zjawisk słowotwórczo–morfologicznych. Stworzony przeze mnie w tym celu słownik jest podzielony w pierwszej kolejności alfabetycznie w 6 kolumnach. W pierwszej kolumnie znajdują się ugrupowania wyrazów w języku polskim, w drugiej źródła, gdzie dane jednostki występują wraz z konkretnym określeniem, w kolejnej kolumnie znajduje się kontekst z precyzyjnym opisem. Podobnie przedstawia się sytuacja dotycząca części języka czeskiego.

Bazując na znajdującym się na płycie CD rozbudowanym słowniku, uwzględniającym również źródła pochodzenia poszczególnych wyrazów i kontekst, stworzyłem kolejne słowniki, ograniczające się jedynie do dwóch części: pierwsza część przedstawia wyrazy w języku polskim, uszeregowane zgodnie z polskim alfabetem a druga podaje ich tłumaczenie na język czeski oraz jego zwierciadlane odbicie, tzn. pierwsza część przedstawia wyrazy w języku czeskim, uszeregowane zgodnie z czeskim alfabetem a druga podaje ich tłumaczenie na język polski. Te uproszczone słowniki posłużyły mi do wyodrębnienia z nich sześciu grup tematycznych:

- Żywność ekologiczna i konwencjonalna
- Zdrowy styl życia
- Produkcja ekologiczna
- Chemia bioorganiczna
- Kosmetyka ekologiczna
- Handel produktami ekologicznymi.

2 WPROWADZENIE – KONCEPCJA, ZAŁOŻENIA I REALIZACJA SŁOWNIKA

Opierając się na koncepcjach i założeniach zawartych w Tematycznym słowniku pogranicza¹ „Monograficzność słownika (z pojęciem „pogranicza” jako jego dominantą) oznaczała, że będzie on słownikiem tematycznym, przy czym wybór tematów miał być równoznaczny z wyodrębnieniem odpowiednich działów tematycznych. W ich obrębie jednostki miały zostać ułożone w porządku alfabetycznym danego języka wyjściowego. Słownik pogranicza miał więc być słownikiem tematyczno-alfabetycznym”², opracuję z ekscerpowanych przeze mnie wyrazów dwujęzyczny słownik:

- polsko (PL) – czeski (CZ) w porządku alfabetycznym języka polskiego
- czesko (CZ) – polski (PL) w porządku alfabetycznym języka czeskiego
- monograficzny z pojęciem „żywności ekologicznej” jako jego dominantą
- frazeologiczny – podstawowym obiektem leksykograficznym będzie związek frazeologiczny, czyli utrwalone w użyciu połączenie dwóch lub więcej wyrazów z ustalonym znaczeniem, jednak z pewnością nie zabraknie pojedynczych wyrazów, czyli jednostek jednowyrazowych, istotnych w danym obszarze tematycznym.³
- tematyczno-alfabetyczny.

¹ CHLEBDA W., DOBROTOVÁ I., et al. *Tematyczny czesko-polsko-rosyjski polsko-czesko-rosyjski słownik pogranicza*, wyd. Uniwersytetu Opolskiego, Opole 2015.

² Ibidem, s. 164.

³ Ibidem, s. 164.

2.1 MATERIAŁ ŹRÓDŁOWY

W celu zebrania jak najbogatszego materiału źródłowego odbyłem dwutygodniową praktykę zawodową w firmie PRO-BIO, obchodní společnost s.r.o., która jest czeskim producentem i dystrybutorem certyfikowanej żywności ekologicznej. Posiada ekologiczne gospodarstwa rolne i hodowlane, trzy młyny, w tym jeden bezglutenowy, linie produkcyjne, magazyny i własne laboratorium. Utrzymuje kontakty biznesowe z przedsiębiorcami w Polsce. Dążąc do poszerzenia zgromadzonego słownictwa skorzystałem z zasobów bibliotecznych: Vědecké knihovny v Olomouci, Knihovny Univerzity Palackého v Olomouci, Biblioteki Narodowej w Warszawie.

Związki frazeologiczne - wyrażenia, zwroty, frazy do niniejszej pracy, tj. do stworzenia monograficznego słownika dotyczącego żywności ekologicznej, zostały ekscerpowane w pierwszym rzędzie z polskich, a następnie w procesie poszukiwania ekwiwalencji z czeskich specjalnych, branżowych tekstów, typowych dla danego obszaru wiedzy⁴, opracowanych przez:

- pracowników firmy PRO-BIO, obchodní společnost s.r.o., a w szczególności działów Marketingu, Public Relations (PR), Handlowego i Kontroli Jakości – tj. katalogi, etykiety, foldery, ulotki, blogi; akty prawne krajowe i Unii Europejskiej
- autorów artykułów polskojęzycznych rzetelnych branżowych wydawnictw ciągłych (czasopism): *EKOdostawcy ogólnopolski miesięcznik branżowy* (EKOD), *BioKurier* (BIOK)
- autorów artykułów czeskojęzycznych rzetelnych branżowych wydawnictw ciągłych (czasopism): *Biorevue - průvodce světem bio* (BIOR), *Dobroty - Country Life magazín o bio, dobrém jídle a dobrém žití* (DOBR), *Kazuistiky v diabetologii* (KAZD), *Prameny zdraví - zpravodaj společnosti Country Life* (PZ), *Pravý domácí časopis - časopis o všem, co je skutečné* (PDČ)
- autorów artykułów zamieszczanych przez polskie portale internetowe udostępniające treści o tematyce z dziedziny żywności ekologicznej i konwencjonalnej, zdrowego stylu życia, produkcji ekologicznej, chemii bioorganicznej, kosmetyki ekologicznej i handlu produktami ekologicznymi: www.allenatura.pl (AN@), www.biosklep.com.pl (BIOSK@), www.candiagaz.pl

⁴ Ibidem, s. 166.

(CG@), www.celiakia.pl (CEL@), www.ulicaekologiczna.pl (UE@),
www.ekonsument.pl (EKONS@), www.ekosmak.eu (EKOSM@), www.lightbox.pl
(LIG@), www.modanabio.com (MNB@), www.polskasmakuje.pl (POLSMA@),
www.poradnikzdrowie.pl (PORZDR@), www.winologia.pl (WIN@),
www.zanimwprowadzisz.pl (ZW@),

- autorów artykułów zamieszczanych przez czeskie portale internetowe udostępniające treści o tematyce z dziedziny żywności ekologicznej i konwencjonalnej, zdrowego stylu życia, produkcji ekologicznej, chemii bioorganicznej, kosmetyki ekologicznej i handlu produktami ekologicznymi: www.1er.cz (1ER), www.abcdieta.cz (ABC), www.bezlepek.cz (BEZL), www.bio-info.cz (BIOI), www.bio-life.cz (BIOL), www.bio-pro.cz (BIOPR), www.biokvalita.cz (BIOKV), www.biooo.cz (BI3O), www.biopradce.cz (BIOPO), www.biostyle.cz (BIOST), www.celostnimedicina.cz (CEME), www.club-vital.cz (CLVI), www.eagri.cz (EA), www.ekozemedelstvi.cz (EKOZ), www.energiezivota.com (EZ), www.fairtrade.cz (FT), www.fairtradecentrum.cz (FTC), www.fairtradovamesta.cz (FTM), www.grizly.cz (GRI), www.iskopanic.cz (ISK), www.karaskovalimonada.cz (KARL), www.nazeleno.cz (NAZ), www.probio.cz (PB), www.prozdravi.cz (PROZ), www.radcevyzivou.cz (RAVY), www.slimming.cz (SLIM), www.spokojenedeti.cz (SPOK), www.superpotraviny-naturalis.cz (SPN), www.talentovani.cz (TAL), www.vitalia.cz (VITA).

EKOdostawcy ogólnopolski miesięcznik branżowy (EKOD) - pierwszy na rynku ogólnopolski miesięcznik branżowy; profesjonalny magazyn dla: właścicieli i kierowników sklepów z ekoproductami, dystrybutorów, kupców i menedżerów, producentów certyfikowanej żywności, właścicieli gospodarstw ekologicznych; stowarzyszeń, szkół i uczelni; skuteczne medium reklamowe branży produktów ekologicznych i prozdrowotnych; rzetelne źródło informacji o rozwoju branży ekoproductów, nowościach i aktualnych wydarzeniach; kompendium wiedzy dla detalistów, hurtowników i producentów. Nakład wynosi 7000 egzemplarzy. Wydawcą jest Top Media and Publishing House Sp. z o.o.

BioKurier (BIOK) - czasopismo oraz portal Biokurier.pl o produktach ekologicznych i rynku żywności ekologicznej w Polsce. Od 2008 roku dostarcza sprawdzone, rzetelne i świeże informacje na temat żywności ekologicznej, tradycyjnej i lokalnej a także kosmetyków naturalnych i innych produktów przyjaznych naturze i

ludziom. Jego odbiorcami są konsumenci, sprzedawcy produktów ekologicznych, hurtownicy oraz rolnicy ekologiczni. Informuje na temat ważnych wydarzeń z sektora BIO: konferencji, spotkań, imprez, czy też zmian prawnych. Przy redagowaniu portalu współpracuje z ekspertami w dziedzinie rolnictwa ekologicznego i żywności ekologicznej. Nakład czasopisma wynosi 32000 egzemplarzy. Wydawcą jest EKO MEDIA.

Dobroty – Country Life magazín o bio, dobrém jídle a dobrém žítí (DOBR) – kwartalnik dystrybuowany w sklepach ze zdrową żywnością na terytorium całej Republiki Czeskiej. Wydawcą jest czeska firma Country life, s.r.o., będąca największym producentem, dystrybutorem i właścicielem sieci restauracji, piekarni i sklepów z żywnością ekologiczną. Jego głównym celem jest subiektywne promowanie „zalet i walorów zdrowotnych” produktów firmy Country Life. Nakład wynosi 40000 egzemplarzy.

Biorevue – průvodce světem bio (BIOR) – miesięcznik o zdrowym stylu życia i detoksykacji. Czasopismo przeznaczone jest dla wszystkich grup wiekowych, zwłaszcza dla osób aktywnych, które chcą „zmienić coś w swoim życiu”. Co miesiąc edukuje czytelników w dziedzinie zdrowia, żywienia, medycyny i innowacji związanych z wypoczynkiem. Członkiem redakcji czasopisma i autorem większości artykułów jest Josef Jonáš, jeden z najbardziej znanych propagatorów medycyny naturalnej. Wydawcą jest spółka Joalis, zajmująca się naturalnymi produktami medycyny alternatywnej. Nakład wynosi 10000 egzemplarzy.

Pravý domácí časopis – časopis o všem, co je skutečné (PDČ) - miesięcznik zajmujący się wszystkim, co związane jest z alternatywnym stylem życia, traktujący „o wszystkim, co jest prawdziwe”, od instrukcji, jak wychować dzieci, co i skąd powinno znaleźć się na talerzu, do pielęgnacji ciała, relacji międzyludzkich, ogrodu itd. Czasopismo dystrybuowane jest poprzez sieci kolporterskie, sklepy ze zdrową żywnością, zielone restauracje i kawiarnie oraz na wybranych targach i imprezach branżowych. Kierowane jest do czytelników zainteresowanych alternatywnymi produktami ekologicznymi i naturalnymi, niedbających o wiarygodność, głoszonych przez niego tez i poparcie ich naukowymi ekspertami. Wydawcą jest firma Propolis s.r.o. Nakład wynosi 10000 egzemplarzy.

Prameny zdraví (PZ) - dwumiesięcznik o zdrowym odżywianiu i harmonijnym stylu życia. W popularyzatorski sposób podaje informacje na temat najbardziej

skutecznych środków, które można podjąć, aby poprawić zdrowie swoje i swojej rodziny. Redakcja magazynu Prameny zdraví współpracuje z wieloma wydawnictwami i kilkoma zagranicznymi uniwersytetami, czerpie z prac uznanych ekspertów, prezentuje wyniki setek badań naukowych. Jej celem jest pomóc czytelnikom zorientować się w zalewie informacji ze świata zdrowego stylu życia. Wydawcą jest firma Prameny zdraví, z. s. Nakład wynosi 10000 egzemplarzy.

Najbogatszym źródłem istotnej i trafnej terminologii z dziedziny żywności ekologicznej okazały się dla mnie w języku polskim czasopisma: EKOdostawcy i BioKurier, a jeśli chodzi o język czeski czasopisma: Dobroty i Prameny zdraví.

W procesie tworzenia słownika natknąłem się na przypadki problematycznych frazeologizmów. W celu znalezienia ekwiwalentnych tłumaczeń ekspertów, wykorzystywałem intuicyjną i wiarygodną elektroniczną bazę danych IATE iate.europa.eu (międzyinstytucjonalną terminologiczną bazę danych Unii Europejskiej), posiadającą unikalny zasób słownictwa, zawierającą opisy i rozwinięcia skrótów wraz ze wskazaniem dziedziny, jakiej dany termin dotyczy.

2.2 MAKROSTRUKTURA SŁOWNIKA

W nawiązaniu do punktu 2 niniejszej pracy można konstatować, że mamy do czynienia z przekładowym słownikiem tematyczno-alfabetycznym, w którym materiał językowy podzielony jest na sześć kolejno po sobie następujących sekcji tematycznych:

1. Żywność ekologiczna i konwencjonalna
2. Zdrowy styl życia
3. Produkcja ekologiczna
4. Chemia bioorganiczna
5. Kosmetyka ekologiczna
6. Handel produktami ekologicznymi.

321 jednostek hasłowych zostało uszeregowanych w dwóch samodzielnych częściach słownika: polsko (PL) – czeskiej (CZ) w porządku alfabetycznym języka polskiego oraz czesko (CZ) – polskiej (PL) w porządku alfabetycznym języka czeskiego.

Wybrana makrostruktura pozwala przy opisie słownika stosować terminy „poziom” i „pion” językowy. „Poziom” to para przekładowa, składająca się z jednostki wyjściowej, uzupełnionej o źródło pochodzenia i kontekst w literaturze źródłowej oraz jej ekwiwalentu (ekwiwalentów) przekładowego, uzupełnionego o źródło pochodzenia i kontekst w literaturze źródłowej. W kolumnie „kontekst” przytoczone zostały dłuższe fragmenty oryginalnego tekstu, z którego ekscerpowane były związki frazeologiczne. Krok ten ma służyć lepszemu zrozumieniu znaczenia i doprecyzowaniu tłumaczenia w odniesieniu do adekwatnej sytuacji.

Słownik polsko (PL) – czeski (CZ)

Lp	PL wyraz	Źródło	PL kontekst	CZ odpowiednik	Źródło	CZ kontekst
1	alga morská	EKOD (10/2016, str. 31)	alga morská, která efektywnie odruwa organizm	mořská řasa	DOBR (13/2015, str. 25)	doporučují šampon s mořskými řasami

Słownik czesko (CZ) – polski (PL)

Lp	CZ wyraz	Źródło	CZ kontekst	PL odpowiednik	Źródło	PL kontekst
1	lepek	PZ (6/2017, str. 4)	Lékaři běžně zařazují potíže pacientů, kteří si stěžují na nečistákáhní alergie na lepek, mezi problémy psychického rázu	gluten	EKOD (9/2016, str. 47)	osoby majace problémy z tolerancją glutenu potrzebują produkty bezglutenowe

Wyodrębnione sekcje tematyczne występują w słowniku tylko w polsko-czeskiej wersji językowej, a wyrazy w nich zawarte uporządkowane są według alfabetu polskiego.

W tym przypadku „poziom” to para przekładowa, składająca się z jednostki wyjściowej oraz jej ekwiwalentu/ekwiwalentów przekładowych⁵:

Lp.	PL wyraz	CZ odpowiednik
1	bioróżnorodność; BIOK (3/2018, s. 68)	biodiverzita; PZ (6/2018, s. 20)

„Pion” językowy, inaczej „siatka hasłowa” lub „hasłownik”, to alfabetyczne zestawienie jednostek konkretnego języka⁶:

Lp.	PL wyraz	CZ odpowiednik
1	alga morską; EKOD (10/2016, s. 31)	mořská řasa; DOBR (13/2015, s. 25)
2	Aloes, Aloe vera; EKOD (9/2016, s. 40)	Aloe vera; DOBR (24/2018, s. 41)
3	balsam ekologiczny; BIOSK@	biobalzám; BIOI
4	chlorella; EKOD (9/2016, s. 35)	chlorella; DOBR (19/2017, s. 38)
5	kosmetyki biodynamiczne; EKOD (9/2017, s. 32)	biodynamická kosmetika; BIOI
6	kosmetyki ekologiczne; EKOD (9/2017, s. 33)	biokosmetika; PDČ (12/2014, s. 23)
7	naturalne certyfikowane kosmetyki; BIOK (3/2017, s. 58)	přirodní certifikovaná kosmetika; DOBR (24/2018, s. 40)

Z perspektywy makrostruktury rozbudowany słownik podzielony jest na sześć pionów językowych – kolumn, a słownik tematyczny na dwa pionów językowe – kolumny. Każdy z nich odgrywa określoną specyficzną rolę.

⁵ Ibidem, s. 170.

⁶ Ibidem, s. 171.

2.3 MIKROSTRUKTURA SŁOWNIKA

Artykuł hasłowy w przygotowanej przeze mnie pracy tworzy:

- w przypadku rozbudowanego słownika jedna para przekładowa, składająca się z jednostki wyjściowej, uzupełnionej o źródło pochodzenia i kontekst w literaturze źródłowej oraz jej drugojęzycznego odpowiednika, uzupełnionego o źródło pochodzenia i kontekst w literaturze źródłowej. Zajmuje ona jeden wyodrębniony poziom słownika (sześć położonych obok siebie komórek tabeli, wyraźnie od siebie oddzielone liniami)

Lp.	PL wyraz	Źródło	PL kontekst	CZ odpowiednik	Źródło	CZ kontekst
1	mąka z sorgo	EKOD (3/2018, s. 7)	mąka z sorgo idealnie nadaje się do zagęszczania zap męsnych i warzywnych	čiroková mouka	BIOI	V letošním roce jsme představili několik novinek z našeho bezpečkového mýna. Jednou z nich jsou například Česká čiroková mouka
2	makaron bezglutenowy	EKOD (3/2018, s. 8)	makaron bezglutenowy można kupić w dyskontach	bezlepkové těstoviny	BIOI	Na návštěvníky čekaly převážně produkty z našeho vlastního biomýna – mouky, kroupy, krupice, vločky, ale i bezlepkové těstoviny
3	ubojnia ekologiczna	EKOD (11/2017, s. 28)	Dopeňiením kulinarnej skarbničky Bornholmu jest ekologiczna ubojnia bornholmska	biojajka	BIOI	Porážka tu probíhá na vlastních biojajkách a minimalizován je stres zvířat před porážkou
4	medycyna holistyczna	BIOK (4/2016, s. 24)	jako specjalistka z wykształceniem z zakresu dietyki tradycyjnej medycyny holistycznej, ziołolecznictwa	celostní medicína	PZ (2/2013, s. 10)	Celostní medicína zkoumá vztahy mezi fyzickou a psychickou stránkou člověka.
5	melisa	BIOK (4/2015, s. 16)	melisa polecana jest na stres i zmęczenie	meduňka	DOBR (16/2016, s. 20)	ovoce se dobře kombinuje s mátou a meduňkou

- w przypadku wyszczególnionych sekcji tematycznych jedna para przekładowa, składająca się z jednostki wyjściowej i jej drugojęzycznego odpowiednika. Zajmuje ona jeden wyodrębniony poziom słownika (dwie położone obok siebie komórki tabeli, wyraźnie od siebie oddzielone liniami)⁷

Lp.	PL wyraz	CZ odpowiednik
1	biobazar; EKOD (9/2017, s. 39)	biotrh; BIOI
2	ekobranża; EKOD (6/2018, s. 8)	bioodvětví; BIOI
3	ekodelikatesy; EKOD (8/2016, s. 12)	biolahůdkářství; GRI
4	ekodostawcy; EKOD (11/2014, s. 3)	dodavatelé biopotravin; BIOPR
5	ekogwarancja; BIOK (2/2015, s. 25)	záruka biokvality; BIOI
6	ekohurtownia; BIOK (3/2014, s. 24)	velkoobchod s biopotravinami; BIOI

⁷ Ibidem, s. 172.

3 MONOGRAFICZNY SŁOWNIK TEMATYCZNO-ALFABETYCZNY

3.1 ŻYWNOSĆ EKOLOGICZNA I KONWENCJONALNA

Lp.	PL wyraz	CZ odpowiednik
1	acerola; BIOK (2/2018, s. 46)	acerola; BIOI
2	bulgur; BIOK (1/2018, s. 67)	bulgur; DOBR (16/2016, s. 19)
3	certyfikowane produkty spożywcze; EKOD (11/2014, s. 25)	biopotraviny certifikované; DOBR (14/2015-16, s. 23)
4	chia; EKOD (4/2016, s. 24)	chia semínka; DOBR (19/2017, s. 20)
5	chleb bezglutenowy; EKOD (4/2016, s. 25)	bezlepkový chléb; DOBR (10/2014-15, s. 15)
6	chleb ekologiczny; BIOK (2/2018, s. 24)	biochléb; DOBR (1/2012, s. 11)
7	ciastka owsiane; BIOK (2/2015, s. 18)	ovesné sušenky; DOBR (18/2016-17, s. 16)
8	cukier trzcinowy; BIOK (4/2015, s. 28)	třtinový cukr; DOBR (19/2017, s. 32)
9	cykorcia; EKOD (4/2018, s. 46)	čekanka; DOBR (11/2015, s. 17)
10	czekolada ze znakiem Fairtrade; BIOK (2/2015, s. 31)	fairtradeová čokoláda; FTM
11	czekolada ze znakiem Fairtrade; BIOK (2/2015, s. 31)	férová čokoláda; FT
12	czerwona pszenica; EKOD (6/2016, s. 15)	červená pšenice; PB
13	czosnek niedźwiedzi; EKOD (6/2016, s. 15)	česnek medvědí; DOBR (23/2018, s. 26)
14	ekojabłka; BIOK (3/2014, s. 19)	biojablka; BIOI
15	ekologiczna margaryna; EKOD (12/2017, s. 42)	biomargarín; DOBR (9/2014, s. 27)

16	ekologiczna szynka; EKOD (12/2017, s. 42)	biošunka; DOBR (17/2016, s. 30)
17	ekologiczne brzoskwinie; BIOK (2/2017, s. 26)	biobroskve; PROZ
18	ekologiczne masło; EKOD (12/2017, s. 43)	biomáslo; DOBR (24/2018, s. 48)
19	ekologiczne morele; EKOD (11/2017, s. 52)	biomeruňky; BIOI
20	ekologiczne owoce; BIOK (2/2017, s. 27)	bioovoce; DOBR (13/2015, s. 34)
21	ekologiczne pudełko; BIOK (2/2016, s. 32)	biobedýnka; DOBR (1/2012, s. 12)
22	ekologiczne wafle; EKOD (11/2017, s. 52)	biooplatky; BIOI
23	ekologiczne warzywa; BIOK (1/2017, s. 15)	biozelenina; DOBR (22/2017-18, s. 32)
24	ekologiczne wino; EKOD (11/2017, s. 53)	biovino; DOBR (16/2016, s. 30)
25	ekologiczny bulion; BIOK (1/2017, s. 37)	biobujon; DOBR (9/2014, s. 7)
26	ekologiczny drób; EKOD (5/2018, s. 27)	biodrůbež; BIOI
27	ekologiczny makaron; EKOD (6/2017, s. 28)	biotěstoviny; DOBR (8/2014, s. 30)
28	ekologiczny napój; BIOK (2/2017, s. 18)	bionápoj; DOBR (18/2016-17, s. 13)
29	ekologiczny pudding; EKOD (6/2017, s. 29)	biopuding; BIOKV
30	ekologiczny ser; EKOD (6/2017, s. 29)	biosýr; DOBR (15/2016, s. 21)
31	ekoprodukt; EKOD (6/2016, s. 11)	ekologický produkt; DOBR (14/2015-16, s. 7)

32	ekologický produkt; EKOD (6/2016, s. 11)	ekologický výrobek; BIOI
33	ekożywność; EKOD (6/2016, s. 11)	biopotraviny; PZ (5/2009, s. 8)
34	herbata ekologiczna; BIOK (1/2017, s. 22)	biočaj; BIOI
35	herbata na odchudzenie; EKOD (8/2017, s. 14)	hubnoucí čaj; BIOI
36	herbata na odchudzenie; EKOD (8/2017, s. 14)	čaj na hubnutí; BIOPO
37	herbata ze znakiem Fairtrade; BIOK (1/2015, s. 30)	fairtradeový čaj; FT
38	jaja ekologiczne; EKOD (11/2017, s. 54)	biovejce; DOBR (22/2016-2017, s. 21)
39	kasza owsiana; EKOD (6/2017, s. 38)	biokrupice ovesná; DOBR (20/2017, s. 26)
40	kawa z logo Fairtrade; BIOK (1/2015, s. 28)	fairtrade káva; BIOI
41	knedle orkiszowe; BIOK (2/2017, s. 35)	špaldové knedlíky; BIOI
42	koktajl z chia; EKOD (6/2017, s. 39)	chia shake; PROZ
43	kurkuma; BIOK (1/2015, s. 25)	kurkuma; DOBR (23/2018, s. 17)
44	kurkuma ekologiczna; BIOK (1/2015, s. 26)	kurkuma v biokvalitě; BIOI
45	kuskus; BIOK (2/2016, s. 8)	kuskus; DOBR (24/2018, s. 17)
46	mąka bezglutenowa; EKOD (3/2018, s. 6)	bezlepková mouka; DOBR (22/2017-18, s. 38)
47	mąka ekologiczna; BIOK (2/2017, s. 37)	biomouka; DOBR (2/2012-13, s. 11)
48	mąka gryczana w jakości BIO; EKOD (3/2018, s. 7)	pohanková mouka v biokvalitě; BIOI
49	mąka jaglana w jakości BIO; EKOD (3/2018, s. 7)	jáhlová mouka v biokvalitě; DOBR (23/2018, s. 10)
50	mąka z sorgo; EKOD (3/2018, s. 7)	čiroková mouka; BIOI

51	makaron bezglutenowy; EKOD (3/2018, s. 8)	bezlepkové těstoviny; BIOI
52	mięso ekologiczne; EKOD (11/2017, s. 29)	biomaso; PZ (5/2018, s. 11)
53	miód ekologiczny; EKOD (1/2016, s. 30)	biomed; DOBR (6/2013-14, s. 13)
54	miód konwencjonalny; POLSMA@	konvenční med; DOBR (6/2013-14, s. 13)
55	mleko konwencjonalne; EKOD (8/2017, s. 37)	konvenční mléko; DOBR (17/2016, s. 30)
56	mleko roślinne; EKOD (8/2017, s. 38)	rostlinné mléko; DOBR (24/2018, s. 29)
57	mleko ryżowe; EKOD (8/2017, s. 39)	rýžové mléko; DOBR (24/2018, s. 28)
58	naleśniki gryczane; BIOK (3/2014, s. 17)	pohankové palačinky; BIOI
59	napój białkowy; EKOSM@	proteinové drinky; BIOI
60	napój zbożowy; BIOK (2/2018, s. 34)	cereální drink; BIOI
61	napoje roślinne; EKOD (8/2017, s. 41)	rostlinné nápoje; DOBR (24/2018, s. 28)
62	naturalna lemoniada; BIOK (3/2018, s. 36)	domáci limonáda; KARL
63	olej konopny; EKOD (11/2017, s. 35)	konopný olej; DOBR (23/2018, s. 42)
64	olej lniany; EKOD (11/2017, s. 35)	lněný olej; DOBR (23/2018, s. 19)
65	olej rzepakowy; EKOD (11/2017, s. 35)	řepkový olej; DOBR (24/2018, s. 6)
66	olej słonecznikowy; EKOD (11/2017, s. 35)	slunečnicový olej; DOBR (24/2018, s. 43)
67	olej tłoczony na zimno; EKOD (11/2017, s. 35)	olej za studena lisovaný; DOBR (14/2015-16, s. 28)
68	olej z czarnuszki; EKOD (11/2017, s. 35)	olej z černého kmínu; BIOI

69	olej z nasion chia; EKOD (11/2017, s. 35)	olej z chia semínek; BIOI
70	olej z ostropestu; EKOD (11/2017, s. 35)	olej z ostropestřce; BIOI
71	oliwa z pierwszego tłoczenia; EKOD (11/2017, s. 34)	panenský olivový olej; DOBR (20/2017, s. 6)
72	pieczywo bezglutenowe; EKOD (8/2016, s. 10)	bezlepkové pečivo; DOBR (14/2015-16, s. 29)
73	pieczywo ekologiczne; BIOK (2/2017, s. 25)	biopečivo; DOBR (1/2012, s. 11)
74	piwo bezglutenowe; EKOD (8/2016, s. 11)	bezlepkové biopivo; BIOI
75	pizza bezglutenowa; EKOD (8/2016, s. 11)	bezlepková pizza; DOBR (13/2015, s. 29)
76	produkt bezglutenowy; EKOD (6/2017, s. 47)	bezlepkový výrobek; PDCČ (12/2014, s. 23)
77	produkt bezmięsny; EKOD (6/2017, s. 48)	bezmasý výrobek; PZ (4/2017, s. 14)
78	produkt fairtrade; BIOK (2/2015, s. 31)	fairtradeový výrobek; BIOI
79	produkt konwencjonalny; EKOD (6/2017, s. 48)	konvenční produkt; DOBR (17/2016, s. 29)
80	produkt pochodzenia odzwierzęcego; BIOK (1/2015, s. 3)	produkt živočišného původu; BIOI
81	produkt pochodzenia roślinnego; MNB@	produkt rostlinného původu; DOBR (23/2018, s. 51)
82	produkt regionalny; EKOD (6/2017, s. 48)	regionální produkt; BIOI
83	produkt roślinny; EKOD (6/2017, s. 49)	rostlinný produkt; BIOST
84	produkt strączkowy; BIOK (2/2016, s. 3)	luštěninový produkt; PZ (5/2018, s. 26)

85	produkt w jakości BIO; EKOD (11/2017, s. 53)	produkt v BIO kvalitě; DOBR (6/2010, s. 20)
86	produkt wegetariański; EKOD (9/2016, s. 53)	produkt pro vegetariány; DOBR (19/2017, s. 7)
87	przyprawa ekologiczna; BIOK (2/2017, s. 24)	biokoření; BIOI
88	rośliny strączkowe; BIOK (2/2016, s. 3)	luštěniny; DOBR (24/2018, s. 6)
89	soczewica; EKOD (4/2017, s. 43)	čočka; PZ (1/2018, s. 13)
90	soja; BIOK (1/2015, s. 10)	sója; PZ (6/2018, s. 5)
91	spirulina; EKOD (7/2016, s. 18)	spirulina; DOBR (19/2017, s. 38)
92	syrop ekologiczny; BIOK (3/2014, s. 19)	biosirup; DOBR (14/2015-16, s. 7)
93	syrop klonowy; EKOD (1/2016, s. 18)	javorový sirup; DOBR (23/2018, s. 12)
94	wędlina bezglutenowa; EKOD (11/2017, s. 31)	bezlepkové uzeniny; BEZL
95	wegeprodukt; BIOK (3/2018, s. 68)	produkt pro vegetariány; DOBR (19/2017, s. 7)
96	winogrono ekologiczne; BIOK (4/2017, s. 46)	biohrozny; BIOI
97	woda kokosowa; BIOK (1/2018, s. 66)	kokosová voda; DOBR (23/2018, s. 16)
98	wysokoprzetworzone wędliny; BIOK (4/2017, s. 40)	vysoce zpracovaná uzenina; EZ
99	wysokosłodzone napoje; BIOK (4/2017, s. 41)	nápoj s vysokým obsahem cukru; BIOI
100	zdrowa żywność; EKOD (6/2016, s. 46)	zdravá výživa; PZ (1/2010, s. 19)
101	zielony jęczmień; BIOK (2/2015, s. 29)	zelený ječmen; BIOI
102	ziemniak ekologiczny; BIOK (2/2015, s. 29)	biobrambory; BIOI

103	żywność bezglutenowa; EKOD (6/2018, s. 14)	bezlepkové potraviny; PZ (4/2016, s. 5)
104	żywność ekologiczna; EKOD (6/2018, s. 15)	biopotraviny; PZ (3/2010, s. 7)
105	żywność konwencjonalna; EKOD (6/2018, s. 16)	konvenční potraviny; DOBR (16/2016, s. 28)
106	żywność w jakości BIO; EKOD (6/2018, s. 17)	produkt w biokvalitě; DOBR (24/2018, s. 48)

3.2 ZDROWY STYL ŻYCIA

Lp.	PL wyraz	CZ odpowiednik
1	alergia; BIOK (1/2018, s. 34)	alergie; PZ (4/2018, s.6)
2	aromaterapia; EKOD (1/2018, s. 34)	aromaterapie; PZ (2/2015, s. 9)
3	astma; BIOK (3/2018, s. 42)	astma; PZ (6/2017, s. 6)
4	bezcukrowy; BIOK (3/2018, s. 40)	bez cukru; BIOI
5	bezglutenowy; EKOD (7/2017, s. 31)	bezlepkové; DOBR (18/2016-17, s. 30)
6	bezlaktozowy; BIOK (2/2018, s. 32)	bezlaktózový; DOBR (22/2017-18, s. 28)
7	biodietetyk; BIOK (1/2018, s. 43)	odborník na zdravou výživu; BIOI
8	bionowator; BIOK (2/2018, s. 57)	inovátor živé stravy; BIOI
9	błyskawiczny; BIOK (3/2018, s. 41)	instantní; DOBR (23/2018, s. 8)
10	celiakia; EKOD (12/2017, s. 38)	celiakie; PZ (6/2017, s. 4)
11	cukrzyca; BIOK (1/2015, s. 14)	cukrovka; PZ (6/2018, s.10)
12	cukrzyk; BIOK (1/2015, s. 15)	cukrovkář; SLIM
13	czarnuszka; BIOK (2/2015, s. 29)	černý kmín; BIOI
14	czarny bez; EKOD (6/2016, s. 15)	bezinka; DOBR (19/2017, s. 3)
15	czystek; BIOK (3/2014, s. 25)	cist; CEME
16	diabetyk; BIOK (3/2014, s. 26)	diabetik; PZ (6/2018, s. 10)
17	dieta; EKOD (5/2018, s. 50)	dieta; PZ (6/2018, s. 5)
18	dieta bezglutenowa; BIOK (2/2018, s. 24)	bezlepková dieta; DOBR (22/2017-18, s. 28)
19	dieta białkowa; PORZDR@	bílkovinná dieta; VITA
20	dieta cukrzycowa; BIOK (1/2018, s. 46)	diabetická dieta; ABC
21	dieta niskotłuszczowa; BIOK (3/2018, s. 48)	nízkotučná dieta; PZ (5/2018, s. 28)

22	dieta niskowęglowodanowa; BIOK (3/2018, s. 53)	nízkosacharidová dieta; BIOPO
23	dieta oczyszczająca; EKOD (5/2018, s. 51)	detoxikační dieta, BIOPO
24	dieta odchudzająca; EKOD (5/2018, s. 51)	redukční dieta; PZ (5/2016, s. 16)
25	dieta przeciwdrożdżowa; CEL@	protikvasinková dieta; VITA
26	dieta pudełkowa; LIG@	krabičková dieta; BIOPO
27	dieta roślinna; EKOD (5/2018, s. 51)	rostlinná dieta; PZ (6/2017, s. 8)
28	dieta wegańska; BIOK (1/2015, s. 8)	veganská strava; BIOI
29	dieta wegetariańska; BIOK (2/2018, s. 44)	vegetariánská strava; BIOI
30	dietetyk; EKOD (5/2018, s. 52)	dietolog; PZ (4/2017, s. 10)
31	dietetyk; EKOD (5/2018, s. 52)	nutriční terapeut; BIOL
32	doradca żywieniowy; BIOK (3/2014, s. 26)	poradce pro výživu; PZ (5/2007, s. 5)
33	doradca żywieniowy; BIOK (3/2014, s. 26)	výživový poradce; VITA
34	echinacea; EKOD (11/2016, s. 40)	echinacea; BIOI
35	ekologiczny; EKOD (5/2018, s. 26)	ekologický; DOBR (14/2015-16, s. 7)
36	ekologiczny mainstream; EKOD (6/2017, s. 28)	ekologický mainstream; DOBR (5/2013, s. 21)
37	fleksitarianin; EKOD (9/2016, s. 46)	semivegetarián; BIRE (2/2016, s. 12)
38	fleksitarianizm; EKOD (9/2016, s. 46)	semivegetariánství; BIRE (2/2016, s. 12)
39	gruczoł; EKOD (9/2016, s. 47)	žláza; DOBR (15/2016, s. 29)
40	gruczoł łojowy; EKOD (9/2016, s. 47)	mazová žláza; PZ (3/2013, s. 5)
41	gruczoł potowy; EKOD (9/2016, s. 47)	potní žláza; DOBR (16/2016, s. 33)
42	jakość BIO; BIOK (3/2014, s. 24)	biokvalita; DOBR (24/2018, s. 17)
43	laktoza; BIOK (2/2016, s. 32)	laktóza; PZ (6/2018, s. 4)

44	leczenie za pomocą ziół; PORZDR@	fytoterapie; PZ (4/2013, s. 15)
45	medycyna holistyczna; BIOK (4/2016, s. 24)	celostní medicína; PZ (2/2013, s. 10)
46	melisa; BIOK (4/2015, s. 16)	meduňka; DOBR (16/2016, s. 20)
47	mikroflora; BIOK (4/2015, s. 27)	mikroflóra; PZ (6/2017, s. 9)
48	minerały; EKOD (10/2017, s. 59)	minerály; PZ (3/2017, s. 3)
49	nagietek; BIOK (1/2015, s. 22)	měsíček; PZ (4/2015, s. 13)
50	nawyki żywieniowe; EKOD (4/2018, s. 17)	stravovací návyky; BIOI
51	nietolerancja glutenu; BIOK (1/2017, s. 35)	intolerance lepku; PZ (6/2017, s. 5)
52	nietolerancja glutenu; BIOK (1/2017, s. 35)	nesnášenlivost lepku; BIOI
53	nietolerancja laktozy; BIOK (1/2017, s. 35)	laktózová intolerance; PZ (5/2013, s. 8)
54	niskokaloryczny; EKOD (6/2016, s. 26)	nízkokalorický; PZ (3/2017, s. 4)
55	niskotłuszczowy; EKOD (6/2016, s. 27)	nízkotučný; DOBR (20/2017, s. 6)
56	obronność; BIOK (2/2016, s. 29)	obranyschopnost; PZ (5/2018, s. 7)
57	oczyszczanie; EKOD (11/2017, s. 50)	očista; DOBR (1/2012, s. 36)
58	odkwaszanie; EKOD (11/2017, s. 50)	odkyselení; PZ (6/2018, s. 4)
59	odporność; EKOD (11/2017, s. 51)	imunita; PZ (6/2018, s. 13)
60	odtruwanie; EKOD (11/2017, s. 51)	detoxikace; BIRE (7/2018, s. 36)
61	odżywianie; BIOK (2/2016, s. 33)	výživa; DOBR (24/2018, s. 37)
62	ostropest; EKOD (12/2016, s. 38)	ostropestřec; PZ (5/2016, s. 5)
63	poradnia dietetyczna; BIOK (3/2016, s. 36)	výživová poradna; DOBR (24/2018, s. 24)
64	profilaktyka; BIOK (3/2016, s. 30)	prevence; DOBR (18/2016-17, s. 33)
65	regeneracja; EKOD (4/2018, s. 28)	regenerace; PZ (5/2010, s. 10)

66	reżim nawadniania; UE@	pitný režim; PZ (1/2017, s. 10)
67	rokietta; EKOD (9/2016, s. 34)	roketka; BIOI
68	różnorodna dieta; BIOK (2/2016, s. 29)	pestrá strava; BIOI
69	skrzyp; BIOK (1/2015, s. 15)	přeslička; BIOI
70	suplement diety; BIOK (5/2016, s. 42)	doplňěk stravy; DOBR (18/2016-17, s. 7)
71	trend dietetyczny; EKOD (5/2018, s. 9)	trend v dietním stravování; PZ (4/2016, s. 4)
72	trend konsumencki; EKOD (5/2018, s. 10)	spotřební trend; DOBR (3/2018, s. 6)
73	trend żywieniowy; BIOK (3/2014, s. 21)	potravinový trend; BIOI
74	trend żywieniowy; BIOK (3/2014, s. 21)	výživový trend; RAVY
75	układ odpornościowy; BIOK (4/2016, s. 23)	imunitní systém; PZ (6/2018, s. 10)
76	utrzymanie prawidłowej wagi ciała; BIOK (4/2016, s. 36)	regulace hmotnosti; PZ (1/2018, s. 7)
77	weganin; EKOD (1/2018, s. 44)	vegan; PZ (6/2018, s. 8)
78	weganizm; EKOD (1/2018, s. 45)	veganství; DOBR (13/2015, s. 4)
79	wegański; EKOD (1/2018, s. 46)	veganský; PZ (2/2017, s. 8)
80	wegekonsument; BIOK (3/2018, s. 67)	spotřebitel vegetariánských potravin; BIOI
81	wegetarianin; EKOD (1/2018, s. 47)	vegetarián; BIOR (9/2015, s. 16)
82	wegetarianizm; EKOD (1/2018, s. 47)	vegetariánství; DOBR (13/2015, s. 4)
83	witaminy; EKOD (7/2017, s. 36)	vitamíny; PZ (3/2017, s. 10)
84	zamiennik; EKOD (11/2014, s. 12)	náhrada; PZ (5/2016, s. 18)
85	zdrowy styl życia; EKOD (6/2016, s. 47)	zdravý životní styl; DOBR (13/2015, s. 3)
86	ziołolecznictwo; BIOK (5/2016, s. 13)	fytoterapie; PZ (4/2013, s. 15)

3.3 PRODUKCJA EKOLOGICZNA

Lp.	PL wyraz	CZ odpowiednik
1	bawełna ekologiczna; EKONS@	biobavlna; DOBR (23/2018, s. 42)
2	ekofarma; EKOD (6/2017, s. 43)	biofarma; BIOI
3	ekologiczna hodowla; EKOD (6/2017, s. 44)	biochov; BIOI
4	ekologiczna hodowla; EKOD (6/2017, s. 44)	ekologický chov; BIOI
5	ekologiczne gospodarowanie; BIOK (1/2017, s. 34)	ekologické hospodaření; BIOI
6	ekologiczny farmer; BIOK (2/2017, s. 50)	biofarmář; BIOI
7	ekologiczny producent; EKOD (6/2016, s. 9)	bioproducent; BIOI
8	ekomłyn; EKOD (6/2016, s. 10)	biomlým; BIOI
9	ekopiekarnia; BIOK (4/2017, s. 53)	biopekárna; DOBR (1/2012, s. 10)
10	ekowarsztaty; ZW@	ekologický seminář; TAL
11	gospodarstwo biodynamiczne; EKOD (5/2017, s. 23)	biodynamické zemědělství; BIOI
12	konfekcjonowanie; EKOD (11/2016, s. 46)	jednotlivě balené; FTC
13	ubojnia ekologiczna; EKOD (11/2017, s. 28)	biojatká; BIOI
14	ogród biodynamiczny; EKOD (11/2017, s. 34)	biodynamická zahrada; BIOI
15	ogród ekologiczny; BIOK (1/2015, s. 17)	ekozahrada; BIOI
16	producent ekologicznej żywności; EKOD (7/2017, s. 38)	biovýrobce biopotravin; DOBR (20/2017, s. 30)
17	produkcja konwencjonalna; EKOD (6/2017, s. 47)	konvenční produkce; DOBR (23/2018, s. 33)

18	produkt z certyfikatem organiczności, CERT@	produkt s certifikátem ekologického zemědělství; EA
19	produkt z certyfikatem rolnictwa ekologicznego; CERT@	produkt s certifikátem ekologického zemědělství; EA
20	przetwórca ekologiczny; EKOD (9/2016, s. 54)	biozpracovatel; DOBR (19/2017, s. 29)
21	rolnictwo biodynamiczne; BIOK (2/2015, s. 24)	biodynamické zemědělství; BIOI
22	rolnictwo ekologiczne; BIOK (2/2015, s. 25)	ekologické zemědělství; PZ (5/2018, s. 11)
23	rolnictwo ekologiczne; EKOD (9/2016, s. 35)	ekozemědělství; EKOZ
24	rolnictwo konwencjonalne; BIOK (2/2015, s. 26)	konvenční zemědělství; PZ (6/2017, s. 23)
25	rolnik ekologiczny; BIOK (2/2015, s. 26)	biozemědělec; BIOI
26	rolnik ekologiczny; BIOK (2/2015, s. 26)	biorolník; BIOI
27	rolnik ekologiczny; BIOK (2/2015, s. 26)	ekologický zemědělec; BIOI
28	śłoma ekologiczna; BIOK (1/2015, s. 16)	ekologická sláma; NAZ
29	surowiec naturalny; BIOK (2/2016, s. 14)	přírodní suroviny; BI3O
30	uprawa ekologiczna; EKOD (11/2014, s. 11)	ekologická produkce; DOBR (17/2016, s. 29)
31	uprawa niemodyfikowana genetycznie; BIOK (3/2014, s. 24)	bez genetické modifikace; DOBR (21/2017, s. 11)
32	uprawy ekologiczne; BIOK (3/2014, s. 24)	bioplodiny; BIOI
33	winnice biodynamiczne; WIN@	biodynamické vinice; 1ER

3.4 CHEMIA BIOORGANICZNA

Lp.	PL wyraz	CZ odpowiednik
1	alkalizacja; EKOD (12/2016, s. 38)	alkalizace; PZ (1/2009, s. 6)
2	antyoksydant; EKOD (12/2016, s. 39)	antioxidant; PZ (5/2018, s. 5)
3	aromaty; BIOK (3/2018, s. 49)	aroma; PZ (5/2018, s.13)
4	bakteria; EKOD (2/2018, s. 19)	bakterie; DOBR (23/2018, s. 35)
5	bakterie kwasu mlekowego; BIOK (3/2018, s. 7)	laktobacily; BIOI
6	bakterie kwasu mlekowego; BIOK (3/2018, s. 12)	bifidobakterie; BIOI
7	bakterie kwasu mlekowego; BIOK (3/2018, s. 12)	bakterie mléčného kvašení; BIOM
8	barwnik; BIOK (1/2018, s. 29)	barvivo; PZ (6/2018, s. 9)
9	bez glutenu; EKOD (7/2017, s. 30)	bez lepku; PZ (4/2016, s. 5)
10	białko; EKOD (11/2017, s. 37)	bílkovina; PZ (6/2018, s. 14)
11	biodegradacja; BIOK (1/2018, s. 63)	biodegradace; KAZD (9/2011, s. S5)
12	bioodpady; BIOK (2/2018, s. 28)	bioodpad; BIOI
13	bioróżnorodność; BIOK (3/2018, s. 68)	biodiverzita; PZ (6/2018, s. 20)
14	biotyna; BIOK (2/2018, s. 57)	biotin; PZ (3/2014, s. 11)
15	błonnik; EKOD (6/2016, s. 25)	vláknina; PZ (5/2016, s. 16)
16	cholesterol; EKOD (3/2018, s. 32)	cholesterol; PZ (3/2018, s. 5)
17	chromosom; BIOK (1/2015, s. 21)	chromozom; PZ (4/2018, s. 8)
18	ekośrodki czystości; BIOK (2/2017, s. 69)	ekologické čistící prostředky; BIOI
19	ekobomba witaminowa; AN@	vitamínová biobomba; SPN
20	emulgator; BIOK (2/2016, s. 32)	emulgátor; PZ (5/2015, s. 5)

21	esencja eteryczna; EKOD (5/2018, s. 30)	éterické esence; BIOI
22	gaz ekologiczny; CG@	bioplyn; BIOI
23	glifosat; BIOK (2/2016, s. 26)	glyfosát; PZ (5/2018, s. 19)
24	gluten; EKOD (9/2016, s. 47)	lepek; PZ (6/2017, s. 4)
25	herbicyd; BIOK (3/2014, s. 19)	herbucid; PZ (5/2018, s. 18)
26	homeopatyczny; EKOD (3/2017, s. 45)	homeopatický; PZ (1/2014, s. 7)
27	kaloria; EKOD (8/2016, s. 21)	kalorie; PZ (6/2018, s. 14)
28	kolagen; BIOK (2/2016, s. 36)	kolagen; DOBR (24/2018, s. 45)
29	konserwant; BIOK (3/2016, s. 10)	konzervant; PZ (1/2018, s. 8)
30	kwas jednonienasycony; BIOK (3/2014, s. 13)	mononenasyčené masné kyseliny; BIOL
31	kwas oleinowy; EKOD (11/2017, s. 34)	kyselina olejová; BIOI
32	kwas tłuszczowy; EKOD (11/2017, s. 35)	masné kyseliny; PZ (4/2018, s. 11)
33	lecytyna; EKOD (6/2017, s. 32)	lecitin; PZ (5/2017, s. 19)
34	luteina; EKOD (6/2017, s. 33)	lutein; PZ (5/2017, s. 5)
35	metabolizm; EKOD (10/2017, s. 58)	metabolismus; PZ (5/2018, s. 8)
36	modyfikowany genetycznie; BIOK (3/2014, s. 19)	geneticky modifikovaný; PZ (3/2018, s. 21)
37	nasycony kwas tłuszczowy; EKOD (11/2017, s. 35)	masné kyseliny nasycené; PZ (1/2018, s. 12)
38	nawozy rozpuszczalne; BIOK (4/2015, s. 24)	rozpustná hnojiva; BIOI
39	nawozy sztuczne; BIOK (4/2015, s. 24)	umělá hnojiva; BIOI
40	nienasycony kwas tłuszczowy; EKOD (11/2017, s. 35)	masné kyseliny nenasycené; PZ (1/2018, s. 13)
41	omnimolekularność; EKOD (11/2017, s. 34)	omnimolekulární; CLVI
42	pestycydy; BIOK (3/2014, s. 23)	pesticidy; PZ (5/2018, s. 10)

43	polepszacz; BIOK (3/2014, s. 21)	zlepšovadlo; DOBR (23/2018, s. 22)
44	prebiotyczny; BIOK (3/2016, s. 34)	prebiotický; PZ (6/2017, s. 5)
45	prebiotyk; BIOK (3/2016, s. 34)	prebiotika; PZ (1/2017, s. 9)
46	probiotyczny; BIOK (3/2016, s. 35)	probiotický; PZ (6/2017, s. 9)
47	probiotyk; BIOK (3/2016, s. 35)	probiotika; PZ (1/2018, s. 15)
48	serotonina; EKOD (4/2016, s. 16)	serotonin; PZ (5/2018, s. 5)
49	składniki odzwierzęce; EKOD (4/2016, s. 17)	živočišné suroviny; BIOI
50	skrobia; BIOK (5/2016, s. 33)	škrob; PZ (4/2018, s. 27)
51	sól zasadowa; EKOD (8/2016, s. 41)	zásaditá sůl; DOBR (24/2018, s. 40)
52	substancja roślinna; EKOD (7/2016, s. 19)	roślinná látka; PZ (3/2011, s. 28)
53	substancje zdrowotne; BIOK (2/2015, s. 2)	látky zdraví prospěšné; PZ (4/2016, s. 27)
54	wartość energetyczna; EKOD (11/2017, s. 36)	energetická hodnota; PZ (2/2018, s. 15)
55	węglowodany; BIOK (1/2018, s. 48)	sacharidy; PZ (6/2018, s. 14)
56	wysokobiałkowe; EKOD (7/2017, s. 37)	vysoký obsah proteinů; DOBR (24/2018, s. 14)
57	wzmacniacz smaku; BIOK (4/2017, s. 42)	přídavek chuti; PZ (3/2017, s. 15)

3.5 KOSMETYKA EKOLOGICZNA

Lp.	PL wyraz	CZ odpowiednik
1	alga morská; EKOD (10/2016, s. 31)	mořská řasa; DOBR (13/2015, s. 25)
2	Aloes, Aloe vera; EKOD (9/2016, s. 40)	Aloe vera; DOBR (24/2018, s. 41)
3	balsam ekologiczny; BIOSK@	biobalzáum; BIOI
4	chlorella; EKOD (9/2016, s. 35)	chlorella; DOBR (19/2017, s. 38)
5	kosmetyki biodynamiczne; EKOD (9/2017, s. 32)	biodynamická kosmetika; BIOI
6	kosmetyki ekologiczne; EKOD (9/2017, s. 33)	biokosmetika; PDČ (12/2014, s. 23)
7	naturalne certyfikowane kosmetyki; BIOK (3/2017, s. 58)	přirodní certifikovaná kosmetika; DOBR (24/2018, s. 40)
8	olej arganowy; EKOD (11/2017, s. 35)	arganový olej; DOBR (24/2018, s. 43)
9	olej kokosowy; BIOK (4/2016, s. 38)	kokosový olej; DOBR (23/2018, s. 46)
10	olejek eteryczny; BIOK (3/2016, s. 43)	éterické oleje; PZ (2/2018, s. 16)

3.6 HANDEL PRODUKTAMI EKOLOGICZNYMI

Lp.	PL wyraz	CZ odpowiednik
1	biobazar; EKOD (9/2017, s. 39)	biotrh; BIOI
2	certyfikacja; EKOD (12/2017, s. 39)	certifikace; DOBR (24/2018, s. 42)
3	certifikat rolnictwa ekologicznego; EKOD (11/2014, s. 24)	certifikát ekologického zemědělství; BIOI
4	ekobranża; EKOD (6/2018, s. 8)	biobranže; PDČ (9/2013, s. 22)
5	ekobranża; EKOD (6/2018, s. 8)	bioodvětví; BIOI
6	ekodelikatesy; EKOD (8/2016, s. 12)	biolahůdkářství; GRI
7	ekodostawcy; EKOD (11/2014, s. 3)	dodavatelé biopotravin; BIOPR
8	ekogwarancja; BIOK (2/2015, s. 25)	záruka biokvality; BIOI
9	ekohurtownia; BIOK (3/2014, s. 24)	velkoobchod s biopotravinami; BIOI
10	ekosektor; BIOK (3/2017, s. 64)	biosektor; BIOI
11	ekosklep; BIOK (2/2017, s. 45)	bioobchod; DOBR (12/2015, s. 10)
12	fairtradowy; BIOK (2/2015, s. 30)	fairtradeový; BIOI
13	Izba Żywności Ekologicznej; EKOD (3/2018, s. 50)	potravinářská komora – sekce pro biopotraviny; ISK
14	logo żywności ekologicznej; EKOD (2/2017, s. 8)	logo pro biopotraviny; BIOI
15	rynek BIO; EKOD (6/2017, s. 12)	biotrh; PZ (5/2010, s. 23)
16	rynek ekologiczny; EKOD (6/2017, s. 13)	trh s biopotravinami; PZ (2/2008, s. 21)
17	sklep ekologiczny; EKOD (4/2017, s. 38)	obchod s biopotravinami; PZ (5/2008, s. 23)
18	sklep specjalistyczny; EKOD (4/2017, s. 42)	specializovaná bioprodejna; PZ (5/2009, s. 23)
19	sklep zielarski; EKOD (4/2017, s. 39)	obchod s bylinkami; DOBR (18/2016-17, s. 27)
20	sprawiedliwy handel; BIOK (2/2015, s. 30)	fair trade; BIOI

21	sprawiedliwy handel; BIOK (2/2015, s. 30)	spravedlivý obchod; BIOI
22	sprawiedliwy handel; BIOK (2/2015, s. 31)	férový obchod; BIOI
23	targi żywności ekologicznej; EKOD (5/2018, s. 8)	veletrh se zdravou výživou; DOBR (14/2015-16, s. 5)
24	targi żywności ekologicznej; EKOD (5/2018, s. 8)	trhy s biopotravinami a zdravou výživou; DOBR (14/2015-16, s. 5)
25	zakwasowa mapa; BIOK (3/2018, s. 66)	kvásková mapa; SPOK
26	znak handlowy; EKOD (12/2017, s. 16)	obchodní značka; BIOI
27	znak towarowy; BIOK (5/2016, s. 34)	ochranná známka; PZ (4/2016, s. 17)
28	zrównoważony rozwój; BIOK (4/2015, s. 31)	udržitelný rozvoj; IATE
29	trwały rozwój; BIOK (4/2015, s. 31)	udržitelný rozvoj; IATE

4 ZJAWISKA SŁOWOTWÓRCZO-MORFOLOGICZNE W TEKSTACH Z DZIEDZINY PRZEMYSŁU SPOŻYWCZEGO - ŻYWNOŚĆ EKOLOGICZNA

4.1 PREFIKSY BIO-, EKO-, BEZ-

Zgodnie z definicją E. Lotki zawartą w *Slovníku lingvistických termínů pro filology*, termin **prefiks** oznacza „afix kladený před kořen nebo kmen nebo před slovo, který má slovtvornou nebo flektivní funkci”⁸, np. pol. *ekopiekarnia*, czes. *biopekárna*. Prefiksy, tj. przedrostki można znaleźć w większości języków. Ponieważ przeważnie pochodzą od przyimków, mają równoważne znaczenie jak konwenujący z nimi przyimek. Dodawanie prefiksów najczęściej przekształca znaczenie słowa. W drodze prefiksacji formują się w języku nowe wyrazy złożone.

„Nejnovější lexikologická zkoumání odhalují v češtině (...) nečekaně velký nárůst kompozit zejména u substantiv a adjektiv (polština tento slovtvorný postup využívala již dříve a podstatně více). (...) Z hlediska dynamiky kompozit je třeba dodat, že proti vícekomponentní nominaci působí zde tendence k ekonomičnosti komunikačního procesu. Toto napětí se pak odráží ve struktuře kompozit, a to v redukci prvního komponentu (tím se kompenzuje zvýšený počet morfémů ve složeninách), ve snižování počtu alternací a ve ztrátě původního významu řady kořených morfémů, které se vlivem častého užívání mění na afixoidy (prefixoidy a sufixoidy). Sémantika se oslabuje především u cizích původních slovtvorných základů (např. bio-, eko-, ...). Aktivizace těchto komponentů v novém lexiku se projevuje širší spojitelností s domácími základy. Tím se ještě zvyšuje počet hybridních slov, vytvářejí se otevřené slovtvorné řady, které mohou být realizovány v souladu s různými pojmenovacími potřebami.”⁹

Zgodnie z tematem mojej pracy koncentrują się na segmentach synonimicznych **bio-eko-**, a także elemencie **bez-**, które są licznie reprezentowane we współczesnym nazewnictwie branży żywności ekologicznej. „Powstałe w ten sposób derywaty tworzą stosunkowo liczną klasę struktur nominalnych, stale wzbogacaną o nowe wyrażenia

⁸ LOTKO E. *Slovník lingvistických termínů pro filology*, wyd. Univerzita Palackého, Olomouc 2003, s. 92.

⁹ LOTKO E. *Dynamické faktory současného procesu internacionalizace (na materiálu češtiny a polštiny)*, In: *Bohemica Olomucensia: Časopis pro filologická a mezioborová studia*, roč. 4, č. 1, wyd. Univerzita Palackého, Olomouc 2012, s. 20-21.

analogiczne do istniejących schematów, reprezentujących produktywny model słowotwórczy o charakterze internacjonalnym. W języku polskim, podobnie jak w języku czeskim, wśród złożzeń realizujących niniejsze schematy znajdują się zarówno utrwalone jednostki typu pol. *ekożywność* czy czes. *biopotraviny*, jak i wyrażenia skontekstualizowane, tzn. nie utrwalone jako jednostki, silnie uzależnione od zdarzenia użycia językowego, w którym się pojawiły”¹⁰, np. takie jak pol. *ekobomba* czy czes. *biobomba*. Podstawa słowotwórcza wyrażen *eko-* i *biobomba* niesie różne treści. Znaczenie członu *bomba* w obu złożeniach jest metaforyczne i w przeciwieństwie do dosłownego znaczenia: niszczycielski przedmiot szkodliwy dla środowiska, niesie treść wartościującą: o czymś bardzo dobrym, niezwykłym, niepowtarzalnym. Z kontekstu wiadomo, że cechy te nadawca przypisuje określonej przestrzeni fizycznej (miejscu), gdzie sprzedawana jest żywność ekologiczna: zdrowa, opatrzona certyfikatami „BIO” i „EKO”, wytwarzana zgodnie z zasadami rolnictwa ekologicznego. W obu użyciach zostały wyprofilowane różne fragmenty tej samej złożonej sieci semantycznej, przywoływanej przez człony *eko-* i *bio-*. Obejmuje ona m.in. następujące komponenty: dbanie o czystość środowiska, nieniszczenie go, pielęgnowanie go w celu produkowania zdrowej żywności, propagowanie idei służących ochronie warunków naturalnych w celu zwiększenia świadomości społecznej w tym zakresie.¹¹

Biorąc pod uwagę prefiks **bio-**, mogę stwierdzić w oparciu o moje badania przeprowadzone podczas tworzenia słownika, że choć bardzo rozpowszechniony w języku czeskim nie jest tak frekwentowany w języku polskim, w którym pojawia się jedynie marginalnie. Zupełnie odwrotne zjawisko obserwujemy w przypadku prefiksu **eko-**, w języku polskim występującego masowo, a w języku czeskim bardzo rzadko. Twierdzenie to statystycznie ilustruje poniższa tabela - na 15 przytoczonych par przekładowych, w języku polskim występuje 8 przykładów z przedrostkiem *eko-*, a w języku czeskim tylko 1, natomiast z przedrostkiem *bio-* w języku polskim 1, a w języku czeskim aż 9. Tylko w przypadku jednego hasła przedrostki *bio-* występują symetrycznie na obu stronach słownika, tzn. w języku polskim i równocześnie w języku czeskim, np. pol. *bioróżnorodność* – czes. *biodiverzita*. Tego zwierciadlanego efektu nie obserwuję w przypadku przedrostka *eko-*.

Kolejnym typowym prefiksem, występującym w specjalistycznych tekstach z

¹⁰ WASZAKOWA K. *Kognitywno-komunikacyjne aspekty słowotwórstwa: Wybrane zagadnienia opisu derywacji w języku polskim*, wyd. Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2017, s. 134.

¹¹ *Ibidem*, s. 138.

dziedziny przemysłu spożywczego dotyczącej żywności ekologicznej, jest przedrostek **bez-** służący do tworzenia złożów komunikujących brak, nieobecność czegoś. W danym słownictwie chodzi o nieobecność alergizujących czynników lub dietetycznych komponentów, takich jak np. *gluten*, *laktoza* lub *mięso*. Obserwując moją tabelę widać wyraźnie, że prefiks ten występuje w niezmienionej postaci jednocześnie w obu mutacjach językowych, np. pol. *bezglutenowa* – czes. *bezlepková*.

Analizując dalej wyrazy zawarte w poniższej tabeli można zaobserwować w niektórych przykładach jednoczesne występowanie dwóch zjawisk: prefiksacji i uniwerbizacji. W języku polskim częściej wykorzystuje się wyrażenia opisowe, dwu- i wielosłowne, natomiast w języku czeskim ich się praktycznie nie stosuje. W tym przypadku język czeski pomaga sobie między innymi prefiksami. Przykład: *rolnictwo ekologiczne* – *ekozemědělství*, *kosmetyki ekologiczne* - *biokosmetika*.

Lp	PL wyraz	CZ odpowiednik
1	bioróżnorodność; BIOK (3/2018, s. 68)	biodiverzita; PZ (6/2018, s. 20)
2	ekobomba witaminowa; AN@	vitamínová biobomba; SPN
3	ekobranża; EKOD (6/2018, s. 8)	bioodvětví; BIOI
4	ekofarma; EKOD (6/2017, s. 43)	biofarma; BIOI
5	ekojablka; BIOK (3/2014, s. 19)	biojablka; BIOI
6	ekomłyn; EKOD (6/2016, s. 10)	biomlým; BIOI
7	ekopiekarnia; BIOK (4/2017, s. 53)	biopekárna; DOBR (1/2012, s. 10)
8	ekowarsztaty; ZW@	ekologický seminář; TAL
9	ekożywność; EKOD (6/2016, s. 11)	biopotraviny; PZ (5/2009, s. 8)
10	ekologiczne kosmetyki; EKOD (9/2017, s. 33)	biokosmetika; PDČ (12/2014, 21s. 23)
11	ekologiczne rolnictwo; EKOD (9/2016, s. 35)	ekozemědělství; EKOZ
12	bezczukrowy; BIOK (3/2018, s. 40)	bez cukru; BIOI
13	mąka bezglutenowa; EKOD (3/2018, s. 6)	bezlepková mouka; DOBR (22/2017-18, s. 38)
14	bezlaktozowy; BIOK (2/2018, s. 32)	bezlaktózový; DOBR (22/2017-18, s. 28)
15	produkt bezmięśny; EKOD (6/2017, s. 48)	bezmasý výrobek; PZ (4/2017, s. 14)

4.2 ZŁOŻENIA Z CZŁONAMI WYSOKO-, NISKO-

Zgodnie z definicją E. Lotki zawartą w *Slovníku lingvistických termínů pro filology*, termin **compositum** oznacza „složené slovo založené na kombinaci aspoň dvou slov n. kmenů v jediný lexém, složenina”¹², np. pol. *niskotłuszczowy*, czes. *nízkočůný*.

Zarówno w języku polskim, jak i w języku czeskim często tworzone są wyrazy złożone składające się z przymiotników z częstkami **nisko-** i **wysoko-** oznaczającymi natężenie danej cechy. Jest to szczególnie typowe zjawisko dla terminologii używanej w kontekście zdrowego trybu życia. W przykładach przytoczonych w poniższej tabeli z członami nisko- i wysoko- mamy do czynienia z opozycją wartościującą: zawartość wysoka, tzn. niezdrowa, niechciana; zawartość niska, tzn. zdrowa, pożądana. Jakość oraz nacechowany pozytywnie czy negatywnie wpływ danego produktu na ludzki organizm odzwierciedla już sam przedrostek. Stosunkowo często wyrazy obcego pochodzenia łączą się z rodzimymi, np. pol. *niskokaloryczny* i czes. *nízkokalorický*, podczas gdy nazewnictwo wielowyrazowe z obydwoma rodzimymi komponentami występuje w minimalnym stopniu np. pol. *niskotłuszczowy wyrób* i czes. *nízkočůný výrobek*.

Lp	PL wyraz	CZ odpowiednik
1	wysokoprzetworzone wędliny; BIOK (4/2017, s. 40)	vysoce zpracovaná uzenina; EZ
2	wysokosłodzone napoje; BIOK (4/2017, s. 41)	nápoj s vysokým obsahem cukru; BIOI
3	niskokaloryczny; EKOD (6/2016, s. 26)	nízkokalorický; PZ (3/2017, s. 4)
4	niskotłuszczowy; EKOD (6/2016, s. 27)	nízkočůný; DOBR (20/2017, s. 6)
5	dieta niskowęglowodanowa; BIOK (3/2018, s. 53)	nízkosacharidová dieta; BIOPO

¹² Lotko E. *Slovník lingvistických termínů pro filology*, wyd. Univerzita Palackého, Olomouc 2003, s. 61.

4.3 NAZWY JEDNOSŁOWNE / NAZWY DWU- I WIELOSŁOWNE

Zgodnie z definicją E. Lotki zawartą w *Słowniku lingwistických terminů pro filology*, termin **uniwerbizacja** oznacza „přechod sousloví v jednoslovnou pojmenovací jednotku v rámci jazykového systému”¹³, np. pol. *ekologiczna hurtownia* > *ekohurtownia*, czes. *biologická kosmetika* > *biokosmetika*. Opozycję dla uniwerbizacji stanowi **multiwerbizacja**, tj. „tvoření víceslovných pojmenování koexistujících se synonymními jednoslovnými”¹⁴, np. czes. *bifidobakterie* > *bakterie mléčného kvašení*.

Wyznaczniki i zależności występowania powyższych procesów opisuje Z. Kufnerová, „V slovní zásobě každého živého jazyka probíhají paralelně dvě tendence, a to: od víceslovného pojmenování k jednoslovnému – tendence univerbizační, od jednoslovného pojmenování k víceslovnému – tendence polyverbizační, analytická.”¹⁵ Ich zasadniczą charakterystykę rozważa i doprecyzowuje D. Knittlová: „U víceslovných, analyticky vyjádřených pojmenování jde v podstatě vždy o rozklad na sémantický poměrně chudý řídicí člen a na doplnění, které je nositelem informace, sémantickým těžištěm denotačním, ale také konotačním (...) Analytické pojmenování bývá explicitní, hlavní i modifikující člen se vyjadřují zvláštními slovy, kdežto v kondenzovaných syntetických (...) pojmenováních se hlavní člen vyjadřuje slovotvorným formantem, modifikující člen slovotvorným základem.”¹⁶

Porównanie języka czeskiego z językiem polskim w kontekście tworzenia nazw jedno- i wielosłownych pozwala na ujawnienie uderzających różnic, związanych z typologicznym charakterem obu języków, a mianowicie język polski „jako (...) analytický jazyk má více výrazů analytických, víceslovných a současně také často explicitnějších než čeština, syntetický jazyk flexivní”¹⁷.

Obserwacja mechanizmu zjawisk uniwerbizacji i multiwerbizacji oraz towarzyszących im zabiegów słowotwórczych pozwala na stwierdzenie, w jaki sposób dany system językowy radzi sobie z nowymi zagadnieniami lingwistycznymi, tzn., jeśli w

¹³ LOTKO E. *Słownik lingwistických terminů pro filology*, wyd. Univerzita Palackého, Olomouc 2003, s. 121.

¹⁴ *Ibidem*, s. 76.

¹⁵ KUFNEROVÁ Z. POLÁČKOVÁ M., POVEJŠIL J., SKOUMALOVÁ Z., STRAKOVÁ V. *Překládání a čeština*, wyd. H & H Vyšehradská, s. r. o., Jinočany 2003. s. 54.

¹⁶ KNITTLOVÁ D. *K teorii i praxi překládu*, wyd. Univerzita Palackého, Olomouc 2003, s. 36.

¹⁷ *Ibidem*, s. 36.

konsekwencji, poszerzając zasób słów, powstanie jedno nowe lub będzie musiał sięgnąć po dwu- czy więcejsłowną strukturę. Ewolucja ta odbywa się w ramach jednego konkretnego języka, np. pol. *leczenie za pomocą ziół* = *ziołolecznictwo*.

Jeśli natomiast procesy te obserwujemy podczas czynności tłumaczenia, mamy tu do czynienia z translatoryką stosowaną, a tym samym ta aplikatywna dziedzina dotyka się w równym stopniu obu porównywanych języków: źródłowego i docelowego. W jednym przypadku powstanie w języku docelowym zupełnie nowe słowo a w dalszym mamy do czynienia ze sposobem poszukiwania odpowiedniego słowa - ekwiwalentu, które już w tym języku egzystuje, np. pol. *wysokoprzetworzone* - czes. *vysoce zpracované*, czes. *jednotlivě balené* - pol. *konfekcjonowane*. „Při výběru příslušného ekvivalentu musí překladatel počítat s rozdíly mezi gramatickými a sémantickými strukturami obou jazyků. Tyto rozdíly lze překlenout pomocí překladových transformací. (...) Překladovou transformací budeme rozumět operaci, při níž se překládaná jednotka VJ změní v CJ formálně v jinou, tzn. ve svůj transform, při zachování obecného invariantu obsahu.”¹⁸

Klasyfikację transformacji przekładowych omawia E. Gromová, wyodrębniając dwa ich typy: gramatyczne, odnoszące się do formalnej struktury języka i leksykalne, dotyczące leksykalnie-semantycznej struktury języka. „Gramatická transformace je operace, která spočívá v záměně překládané syntaktické konstrukce jinou, při které se mění pouze mluvnické kategorie, ale nemění se jejich lexikální obsah. Lexikální transformace je operace, která spočívá v záměně překládané lexikální jednotky jednotkou s jinou sémantickou motivací, čili při níž dochází k změně pozorovacího východiska, založeného na jiných příznacích překládaného pojmu.”¹⁹

Umiejętność korzystania z technik transformacyjnych podczas przekładu specjalistycznego tekstu stanowi przesłankę uniknięcia negatywnych przekazów, zakłóceń translacji lub tzw. szumu komunikacyjnego. „Gramatické transformace jsou v odborném překladau důležitým překladačským postupem, protože souvisejí s rozdíly v jazykovém systému i s rozdíly v organizaci odborného stylu v obou jazycích. (...) Lexikální transformace patří sice rovněž k překladačským postupům v překladech odborných textů, ale i z výše uvedených důvodů mají menší váhu než v uměleckém textu.”²⁰ Dlatego też

¹⁸ GROMOVÁ E., HRDLIČKA M., VILÍMEK V. *Antologie teorie odborného překladau (výběr z prací českých a slovenských autorů)*, wyd. Ostravská univerzita, Ostrava 2010, s. 131.

¹⁹ Ibidem, s. 132.

²⁰ Ibidem, s. 132–133.

podczas opracowywania słowników na bazie specjalistycznych tekstów z dziedziny przemysłu spożywczego – żywność ekologiczna skupiłem się głównie na wykorzystaniu gramatycznych transformacji przekładowych i mogę stwierdzić, że w tym przypadku dla tłumacza jest to jedyny słuszny wybór.

Wracając do porównania obu języków z punktu widzenia translatoologii w kwestii zjawisk multiwerbizacji i uniwerbizacji E. Lotko zwraca uwagę na fakt, że „(...) typologický ráz polštiny vytváří předpoklady pro častější užití víceslovných pojmenování, a to nejen v odborném stylu, ale také ve stylu publicistickém”²¹, ale jednocześnie twierdzi „Víceslovných pojmenování v obou jazycích však přibývá, zejména v terminologii, kde jsou již základním strukturním typem pojmenování.”²² J. Anusiewicz uszczegóławia powyższe „Sądzić należy, że przyczyną tego stanu rzeczy jest chęć precyzyjnego wyrażania się.”²³ Po dogłębnej analizie wszystkich ekscerpowanych przeze mnie wyrazów mogę z całą pewnością stwierdzić, że nazwy dwu- i wielosłowne są ogólnie stosowane i powszechne w języku polskim, podczas gdy w języku czeskim pojawiają się częściej jednosłowne nazwy. Twierdzenie to statystycznie ilustruje poniższa tabela z wybranymi reprezentatywnymi przykładami, z której wynika, że na 19 przytoczonych par przekładowych w języku polskim występuje ponad 65%, a w języku czeskim tylko ok. 35% nazw dwu- i wielosłownych określających te same zjawiska.

²¹ LOTKO E. *Čeština a polština v překladatelské a tlumočnické praxi*, wyd. PROFIL, Ostrava 1986, s. 59.

²² Ibidem, s. 62.

²³ ANUSIEWICZ J. *Konstrukcje analityczne we współczesnym języku polskim*, Wrocław 1978, s. 49.

Lp	PL wyraz	CZ odpowiednik
1	bakterie kwasu mlekowego; BIOK (3/2018, s. 12)	bifidobakterie; BIOI
2	bakterie kwasu mlekowego; BIOK (3/2018, s. 12)	bakterie mléčného kvašení; BIOM
3	bawełna ekologiczna; EKONS@	biobavlna; DOBR (23/2018, s. 42)
4	biodietetyk; BIOK (1/2018, s. 43)	odborník na zdravou výživu; BIOI
5	czarnuszka; BIOK (2/2015, s. 29)	černý kmín; BIOI
6	ekodostawcy; EKOD (11/2014, s. 3)	dodavatelé biopotravin; BIOPR
7	ekohurtownia; BIOK (3/2014, s. 24)	velkoobchod s biopotravinami; BIOI
8	ekologiczna hodowla; EKOD (6/2017, s. 44)	biochov; BIOI
9	ekologiczny ser; EKOD (6/2017, s. 29)	biosýr; DOBR (15/2016, s. 21)
10	herbata ekologiczna; BIOK (1/2017, s. 22)	biočaj; BIOI
11	konfekcjonowane; EKOD (11/2016, s. 46)	jednotlivě balené; FTC
12	kosmetyki ekologiczne; EKOD (9/2017, s. 33)	biokosmetika; PDC (12/2014, s. 23)
13	mąka ekologiczna; BIOK (2/2017, s. 37)	biomouka; DOBR (2/2012-13, s. 11)
14	ubojnia ekologiczna; EKOD (11/2017, s. 28)	biojatká; BIOI
15	rośliny strączkowe; BIOK (2/2016, s. 3)	luštěniny; DOBR (24/2018, s. 6)
16	uprawy ekologiczne; BIOK (3/2014, s. 24)	bioplodiny; BIOI
17	wysokoprzetworzone; BIOK (4/2017, s. 40)	vysoce zpracovaná; EZ
18	ziołolecznictwo; BIOK (5/2016, s. 13)	fytoterapie; PZ (4/2013, s. 15)
19	leczenie za pomocą ziół; PORZDR@	fytoterapie; PZ (4/2013, s. 15)

4.4 ZAPOŽYCZENIA, SKRYTE ZAPOŽYCZENIA (KALKI)

Zgodnie z definicją E. Lotki zawartą w *Słowniku lingwistických terminů pro filology*, termin **zapožyczenie** oznacza „přejaté slovo, výraz aj. z jiného jazyka”²⁴, np. pol. *gluten* wg ang. *gluten*, natomiast termin **kalka** oznacza „kompozitum, derivát n. víceslovné pojmenování vytvořené z domácích prvků, avšak podle cizího modelu, často mezinárodního”²⁵, np. pol. *zrównoważony rozwój*, *trwały rozwój*, czes. *udržitelný rozvoj* wg ang. *sustainable development*.

„Naše slovní zásoba se dnes více internacionalizuje hlavně proto, že se více otevíráme světu a svět se otevírá nám. Kromě toho cizí slova obohacují náš jazyk o nové funkční prostředky tak, aby mohl plnit aktuální a náročné, stále specifitější (tedy intelektuálnější) komunikační potřeby, a to i vzhledem k mezinárodnímu kontextu. Není bez významu ani fakt, že výrazy cizího původu jsou často slovtvorně operativnější – jsou formálně kondenzovanější a mohou mít větší derivační potenci než pojmenování domácí. Existuje větší či menší otevřenost určitého jazyka ve vztahu k přejímání slov z jiných jazyků. Mluví se o introvertních nebo extrovertních jazycích. Polština (...) byla otevřenější (...), kdežto čeština (...) nikoli. (...) Internacionalizace slovní zásoby v těchto jazycích dnes stále sílí. (...) Je sice známo, že výrazně flexivní typ jazyka, jakým je čeština, přejímání strukturně příliš nepřeje, ale současný stav signalizuje, že se tento imanentní typologický rys češtiny postupně oslabuje. (...) Tento proces souvisí s jazykovým snobizmem jako progresivním sociolingvistickým faktorem, který působí na zavádění módních slov, mezi nimiž jsou dnes i četné anglicismy. (...) Snaha o „modernost“ a „mezinárodnost“ ve vyjadřování souvisí také se snahou zvýšit atraktivnost nabízeného zboží a služeb. Je to jeden z důvodů, proč se v současné reklamě vyskytuje velké množství anglicismů. (...) Internacionalismy se dostávají do jazyka nejdříve zpravidla ve jmenové formě a později (ale ne vždy) se dotvářejí slovesa a další členy slovtvorných řad či svazků cizích slov.”²⁶ Wnioski E. Lotko wynikające z powyższego cytatu ilustrują przytoczone w tabeli przykłady:

²⁴ LOTKO E. *Słownik lingwistických terminů pro filology*, wyd. Univerzita Palackého, Olomouc 2003, s. 124.

²⁵ Ibidem, s. 58.

²⁶ LOTKO E. *Dynamické faktory současného procesu internacionalizace (na materiálu češtiny a polštiny)*, In: *Bohemica Olomucensia: Časopis pro filologická a mezioborová studia*, roč. 4, č. 1, wyd. Univerzita Palackého, Olomouc 2012, s. 17–18.

Lp	PL wyraz	CZ odpowiednik
1	chia; EKOD (4/2016, s. 24)	chia semínka; DOBR (19/2017, s. 20)
2	chleb bezglutenowy; EKOD (4/2016, s. 25)	bezlepkový chléb; DOBR (10/2014-15, s. 15)
3	czekolada ze znakiem Fairtrade; BIOK (2/2015, s. 31)	fairtradeová čokoláda; FTM
4	czekolada ze znakiem Fairtrade; BIOK (2/2015, s. 31)	férová čokoláda; FT
5	gluten; EKOD	lepek; PZ (6/2017, s. 4)
6	herbata ze znakiem Fairtrade; BIOK (1/2015, s. 30)	fairtradeový čaj; FT
7	produkt ekologiczny (prefered), produkt organiczny; IATE	ekologický produkt; IATE
8	produkt z certyfikatem organiczności, CERT@ produkt z certyfikatem rolnictwa ekologicznego; CERT@	produkt s certifikátem ekologického zemědělství; EA
9	sprawiedliwy handel; BIOK (2/2015, s. 30)	fair trade; BIOI
10	wysokoprzetworzone wędliny; BIOK (4/2017, s. 40)	vysoce zpracovaná uzenina; EZ
11	wysokosłodzone napoje; BIOK (4/2017, s. 41)	nápoj s vysokým obsahem cukru; BIOI
12	zrównoważony rozwój, trwały rozwój; BIOK (4/2015, s. 31)	udržitelný rozvoj; IATE

Proces ten ilustruje tu jednoznacznie nowe zapożyczenie pol. [*nasiona*] *chia*, którego nie znajdziemy we wcześniejszych słownikach, jeśli w ogóle w jakichkolwiek występowało. Używane jest w obu językach i zrozumiałe dla przedstawicieli obu narodów. Zachowuje się tak samo, zarówno pod względem pisowni, jak i fonetyki oraz gramatyki (nieodmiennie).

Inną sytuację obserwujemy podczas przyswajania niektórych dalszych wyrazów obcych. Język czeski jakby waha się i postępuje w dwojaki sposób. Można rozpatrzeć to zjawisko na podstawie wybranego przez mnie angielskojęzycznego pojęcia *fair trade*. W zależności od konkretnego casusu, język czeski pozostawia go w formie nieodmiennej, jakoby nie chcąc go w pełni recypować, a z kolei w innym przypadku potrafi go jednak częściowo zasymilować. Pierwszy wariant ilustruje w powyższej tabeli wyrażenie czes. *fairtrade káva*. Mamy tu do czynienia z nieodmiennym zapożyczeniem, które nie dostosowało się jeszcze do gramatyki języka czeskiego i chociaż jest przymiotnikiem, nie odmienia się przez rodzaje, brak jest jakichkolwiek końcówek rodzajowych. Następnie w przypadku związku wyrazowego czes. *fairtradový čaj*, możemy konstatować, że ten sam wyraz już dostosował się do charakteru języka czeskiego i jest odmienny.

Teraz spójrzmy na to, jak zachowuje się w podobnych sytuacjach język polski. Z przytoczonych w tabeli przykładów: pol. z *logo Fair Trade*, ze znakiem *Fair Trade* wynika, że również nie jest w stanie go adaptować, odmieniać i posiłkuje się różnymi opisowymi zwrotami wielowyrazowymi, czyli symetrycznie przechodzi do następnego zjawiska, tj. multiwerbizacji. W samym zwrocie pol. *herbata fairtrade*, czegoś jakby brakuje – staranności i elegancji językowej. Dlatego też język polski w celu nadania mu naturalnego wizerunku dodaje do niego wyjaśniające słowo pomocnicze. W każdym razie nie odważa się w pełni włączyć danego wyrazu do języka polskiego, ponieważ jako słowo obcego pochodzenia byłoby z pewnością mało zrozumiałe i problematyczne w zachowaniu poprawności gramatycznej. Rozwiązaniem tego problemu może być wierne przetłumaczenie pojęcia z obcego języka, czyli tzw. kalkowanie. Skalkowany termin pol. *sprawiedliwy handel*, którego części składowe zostały dosłownie przetłumaczone z analogicznie zbudowanego wyrazu angielskiego *fair trade* jest bardzo udany i upowszechnił się. Stworzona naturalna polska kalka *sprawiedliwy handel*, pozwala na bezkonfliktowe funkcjonowanie w polskim zdaniu, w polskiej gramatyce.

D. Buttler konkluduje, że „...do polszczyzny przenikają teraz nie izolowane słowa obce, lecz pożyczki wraz z całą serią swych możliwych wyrazów pochodnych.”²⁷ W tym miejscu może posłużyć jako przykład z tabeli zapożyczenie wszechobecnego w języku angielskim terminu *organic product*. Odpowiada mu preferowane w języku polskim pojęcie *produkt ekologiczny* oraz rzadziej stosowane *produkt organiczny* lub *produkt z*

²⁷ BUTTLER D. *Tendencje rozwojowe w zasobie słownym powojennej polszczyzny*, In: *Współczesna polszczyzna*, wyd. PWN, Warszawa 1981, s. 187–219.

certyfikatem organiczności. Wyraz pol. *organiczny* stosowany jest w „zielonych” branżach i obejmuje w sobie dwie podstawowe koncepcje. Pierwsza dotyczy materiału - związku, w którego skład wchodzi węgiel, a druga produktu końcowego, rośliny lub owocu, w trakcie uprawy którego uczyniono wszystkie kroki w zgodzie z programami uprawy ekologicznej i organicznej. Porównując częstotliwość występowania przymiotnika *organiczny* w języku polskim i *organický* w języku czeskim, oczywiście w rozumieniu pol. *ekologiczny*, mogę konstatować na podstawie przeprowadzonych badań, że do polszczyzny udało mu się przeniknąć z powodzeniem wraz z wyrazami pochodnymi, choć rzadziej niż synonimiczny wyraz pol. *ekologiczny*, a język czeski się przed nim obronił. W czeskiej literaturze podmiotu nie znalazłem wyrażenia *organický*, w znaczeniu czes. *ekologický* ani razu.

Przedstawione przykłady pozwalają zilustrować różne charakterystyczne rysy zachowań języka polskiego i języka czeskiego w stosunku do nowych zapożyczonych z języków obcych wyrazów, a w szczególności z języka angielskiego, pełniącego funkcję języka-globalizatora. W procesie tłumaczenia bardzo rzadko lub być może wcale nie znajdziemy przypadków kalkowania z języka polskiego do czeskiego i na odwrót. Języki te bowiem w stosunkowo niewielkim stopniu wchodzą w interakcje pomiędzy sobą.

5 ZAKOŃCZENIE

5.1 PODSUMOWANIE PRACY DYPLOMOWEJ I ANALIZY SŁOWNIKA MONOGRAFICZNEGO

Tłumaczenie specjalistycznych tekstów z dziedziny przemysłu spożywczego – żywność ekologiczna – z języka czeskiego na język polski i odwrotnie jest bez dodatkowego wsparcia ze strony wyczerpującego słownika tematycznego bardzo trudnym oraz praco- i czasochłonnym procesem. Precyzyjne i rzetelne przetłumaczenie specyficznej terminologii z tej branży ma zasadnicze znaczenie dla właściwego oddania sensu konkretnych tekstów.

Moja praca magisterska opiera się na wyrazach ekscerpowanych z bogatych materiałów źródłowych – kilkudziesięciu polsko- i czeskojęzycznych periodyków branżowych, katalogów, etykiet, folderów, ulotek, blogów, aktów prawnych krajowych i Unii Europejskiej oraz portali internetowych udostępniających relewantne treści o tematyce z dziedziny żywności ekologicznej. W opracowanym słowniku monograficznym dążyłem do uwzględnienia jak najszerszego zakresu słownictwa danego obszaru badań w celu stworzenia spójnego zestawu wyrażeń, który mógłby wspomagać tłumacza i być dla niego dobrym mentorem w sytuacjach, w których standardowe słowniki leksykalne okazują się niewystarczające.

Alfabetyczny polsko-czeski i czesko-polski słownik monograficzny z pojęciem żywności ekologicznej jako jego dominantą zawiera w sześciu wyodrębnionych grupach tematycznych ponad 321 wyrażeń i stanowi kluczową, praktyczną część mej pracy.

W części teoretycznej, bazując na wybranych reprezentatywnych przykładach, zajmuję się szczegółową analizą występujących zjawisk słowotwórczo–morfologicznych, takich jak prefiksy bio-, eko-, bez-; złożenia z członami wysoko-, nisko-; nazwy jednosłowne, dwu- i wielosłowne; zapożyczenia, skryte zapożyczenia (kalki), typowych dla terminologii używanej w kontekście przemysłu spożywczego – żywność ekologiczna.

Po dogłębnej analizie wszystkich ekscerpowanych przeze mnie wyrazów mogę z całą pewnością stwierdzić, że:

- prefiks **bio-** rozpowszechniony w języku czeskim, pojawia się jedynie marginalnie w języku polskim, natomiast prefiks **eko-** w języku polskim występuje masowo, a w języku czeskim bardzo rzadko;

- prefiks **bez-** występuje w niezmienionej postaci jednocześnie w obu mutacjach językowych;
- wyrazy złożone składające się z przymiotników z częstkami **nisko-** i **wysoko-** tworzone są ze stosunkowo podobną częstotliwością zarówno w języku polskim, jak i w języku czeskim;
- **nazwy dwu- i wielosłowne** są ogólnie stosowane i powszechne w języku polskim, podczas gdy w języku czeskim pojawiają się częściej **jednosłowne nazwy**;
- język polski w przeciwieństwie do języka czeskiego był zawsze bardziej otwarty na przyswajanie **wyrazów obcych**, aczkolwiek aktualnie możemy zaobserwować w obu językach coraz bardziej intensywną internacjonalizację słownictwa. Głównym źródłem nowych **zapożyczeń** jest język angielski, pełniący funkcję języka-globalizatora, podczas gdy języki polski i czeski w relatywnie niewielkim stopniu wchodzą w interakcje pomiędzy sobą.

Ze wszystkich uzyskanych wyników i danych w trakcie pracy okazało się, że sporządzenie szczegółowego słownika dotyczącego problematyki z dziedziny żywności ekologicznej i konwencjonalnej, zdrowego stylu życia, produkcji ekologicznej, chemii bioorganicznej, kosmetyki ekologicznej i handlu produktami ekologicznymi, jest bardzo trudnym zadaniem. Tym oto sposobem pojawia się jednak okazja kontynuacji tej pracy, a to na przykład poprzez rozszerzenie nabytej leksykalnej bazy danych o terminologię z innych firm zajmujących się problematyką w tej dziedzinie lub następnych periodyków podejmujących tę konkretną tematykę, która nie tylko zwiększyłaby objętość słownika, ale mogłaby prowadzić do następnego podziału grup tematycznych słownictwa na podgrupy tematyczne (na przykład według firmy / periodyku) i możliwości wzajemnego porównania. Opcjonalnie jest możliwość przeprowadzenia kolejnych analiz opartych na pozyskanych danych o częstotliwościach wyszukiwań w przeglądarce internetowej lub w pojawieniu się nowych zjawisk słowotwórczo–morfologicznych.

Zagadnienia zdrowej żywności oraz zdrowego trybu życia są wciąż bardzo młode. Innowacyjność i rozwój przemysłu w tej materii na pewno spowoduje tworzenie coraz to nowych terminów i zagadnień. Powyższa praca oraz zawarte w niej analizy i słownik stanowią doskonałą bazę do podejmowania badań naukowych oraz zrozumienia zachodzących procesów językotwórczych.

6 RESUMÉ

Ve své práci jsem si vzal za úkol sestavení dvoujazyčného polsko-českého a česko-polského monografického slovníku z oboru potravinářství – biopotraviny a analýzy v něm shromážděné slovní zásoby na základě čtyř slovtvorně-morfologických jevů – prefixů **bio-, eko-, bez-**; složenin se členy **nisko- a wysoko-**; **univerbizmů / multiverbizmů**; **přejatých slov** z cizích jazyků, **skrytých výpůjček (kalků)**.

Zdrojový materiál byl shromažďován během mé stáže ve společnosti PRO-BIO, obchodní společnost s.r.o., a ve vědeckých knihovnách v Polské republice a v České republice, kde jsem studoval texty typické pro daný obor, obsažené v specializovaných oborových periodikách, prospektech, katalogích, věstnících, a také v elektronických zdrojích.

V procesu vytváření slovníku s cílem nalezení ekvivalentních překladů problematických frazémů jsem používal polskou, českou a anglickou jazykovou mutaci intuitivní a spolehlivé elektronické databáze IATE iate.europa.eu (interinstitucionální terminologická databáze Evropské unie), která obsahuje jedinečnou slovní zásobu včetně perifrází, vysvětlení zkratk a přiřazení oboru, ke kterému se vztahuje.

Pro dosažení kvalitních výstupů jsem při sběru materiálu a sestavování slovníků postupoval striktně v souladu s lexikografickými pravidly.

V praktické části diplomové práce se nachází mnou vytvořený polsko-český monografický slovník s abecedním a tematickým řazením, obsahující výrazy s doplněním zdrojů. Lze v něm dohledat konkrétní hesla, seřazená podle abecedy výchozího jazyka, tj. polského jazyka a podle šesti tematických okruhů: biopotraviny a konvenční potraviny, zdravý životní styl, ekologická výroba, bioorganická chemie, biokosmetika, obchod s bioprodukty.

Dále se v teoretické části zabývám slovtvorně-morfologickou analýzou výrazů roztříděných podle výše popsaných jevů do samostatných tabulek.

Jsem přesvědčen, že moje diplomová práce přispěje k rozvoji česko-polských obchodních kontaktů, bude oporou pro překladatele, studenty a v neposlední řadě pro bionadšence, kterým umožní plně pochopit danou tematiku.

K mé diplomové práci připojuji na CD nosiči kompletní sestavu zpracovaných slovníků v podobě desetilistého sešitu aplikace MS Excel.

7 BIBLIOGRAFIA

WYKAZ LITERATURY PODMIOTU

CZESKIE PERIODYKI

1. *Biorevue: průvodce světem bio*, wyd. Joalis, Praha. ISSN 2336-1808. **BIOR**
2. *Dobroty: Country Life magazín o bio, dobrém jídle a dobrém životě*, wyd. Country Life, Nenačovice. ISSN 1805-5265. **DOBR**
3. *Kazuistiky v diabetologii*, wyd. GEUM, Semily. ISSN 1214–231X. **KAZD**
4. *Prameny zdraví: zpravodaj společnosti Country Life*, wyd. Country Life s.r.o., Praha. ISSN 1803-5973. **PZ**
5. *Pravý domácí časopis: časopis o všem, co je skutečné*, wyd. Propolis, Čelákovice. ISSN 1805-9449. **PDČ**

POLSKIE PERIODYKI

1. *BioKurier*, wyd. EKO MEDIA, Bydgoszcz. ISSN 1899-1033. **BIOK**
2. *EKOdostawcy ogólnopolski miesięcznik branżowy*, wyd. Top Media & Publishing House Sp. z o.o., Poznań. ISSN 2391-4483. **EKOD**

WYKAZ CZESKICH ZRÓDEŁ INTERNETOWYCH

1. www.1er.cz **1ER**
2. www.abcdieta.cz **ABC**
3. www.bezlepek.cz **BEZL**
4. www.bio-info.cz **BIOI**
5. www.bio-life.cz **BIOL**
6. www.bio-pro.cz **BIOPR**
7. www.biokvalita.cz **BIOKV**
8. www.biom.cz **BIOM**
9. www.biooo.cz **BI3O**
10. www.bioporadce.cz **BIOP**
11. www.biostyle.cz **BIOST**
12. www.celostnimedcina.cz **CEME**

13. www.club-vital.cz **CLVI**
14. www.eagri.cz **EA**
15. www.ekozemedelstvi.cz **EKOZ**
16. www.energiezivota.com **EZ**
17. www.fairtrade.cz **FT**
18. www.fairtradecentrum.cz **FTC**
19. www.fairtradovamesta.cz **FTM**
20. www.grizly.cz **GRI**
21. www.iskopanic.cz **ISK**
22. www.karaskovalimonada.cz **KARL**
23. www.nazeleno.cz **NAZ**
24. www.probio.cz **PB**
25. www.prozdravi.cz **PROZ**
26. www.radcevyzivou.cz **RAVY**
27. www.slimming.cz **SLIM**
28. www.spokojenedeti.cz **SPOK**
29. www.superpotraviny-naturalis.cz **SPN**
30. www.talentovani.cz **TAL**
31. www.vitalia.cz **VITA**

WYKAZ POLSKICH ŹRÓDEŁ INTERNETOWYCH

1. www.allenatura.pl **AN@**
2. www.biosklep.com.pl **BIOSK@**
3. www.candiagaz.pl **CG@**
4. www.celiakia.pl **CEL@**
5. www.certyfikacja.co **CERT@**
6. www.ekonsument.pl **EKONS@**
7. www.ekosmak.eu **EKOSM@**
8. www.lightbox.pl **LIG@**
9. www.modanabio.com **MNB@**
10. www.polskasmakuje.pl **POLSMA@**
11. www.poradnikzdrowie.pl **PORZDR@**
12. www.ulicaekologiczna.pl **UE@**

13. www.winologia.pl WIN@
14. www.zanimwprowadzisz.pl ZW@

WYKAZ LITERATURY PRZEDMIOTU

1. Anusiewicz E. *Konstrukcje analityczne we współczesnym języku polskim*, wyd. Wrocławskie Towarzystwo Naukowe, Wrocław 1978.
2. Buttler D. *Tendencje rozwojowe w zasobie słownym powojennej polszczyzny*, In: *Współczesna polszczyzna*, wyd. PWN, Warszawa 1981.
3. Chlebda W., Dobrotová I., et al. *Tematyczny czesko-polsko-rosyjski polsko-czesko-rosyjski słownik pogranicza*, wyd. Uniwersytetu Opolskiego, Opole 2015.
4. Gromová E., Hrdlička., Vilímek V. *Antologie teorie odborného překladu (výběr z prací českých a slovenských autorů)*, wyd. Ostravská univerzita, Ostrava 2010. ISBN 978-80-7368-801-1.
5. Knittlová D. *K teorii i praxi překladu*, wyd. Univerzita Palackého, Olomouc 2003. ISBN 80-244-0143-6.
6. Kozłowska Z. *O przekładzie tekstu naukowego (na materiale tekstów językoznawczych)*, wyd. Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2007. ISBN 978-83-235-0313-2.
7. Kufnerová Z., Poláčková M., Povejšil J., Skoumalová Z., Straková V. *Překládání a čeština*, wyd. H & H Vyšehradská, s. r. o., Jinočany 2003. ISBN 80-85787-14-8.
8. Lotko E. *Čeština a polština v překladatelské a tlumočnické praxi*, wyd. PROFIL, Ostrava 1986.
9. Lotko E. *Dynamické faktory současného procesu internacionalizace (na materiálu češtiny a polštiny)*, In: *Bohemica Olomucensia: Časopis pro filologická a mezioborová studia, roč. 4, č. 1*, wyd. Univerzita Palackého, Olomouc 2012. ISSN 1803-876X.
10. Lotko E. *Slovník lingvistických termínů pro filology*, wyd. Univerzita Palackého, Olomouc 2003. ISBN 80-244-0720-5.
11. Waszakowa K. *Kognitywno-komunikacyjne aspekty słowotwórstwa: Wybrane zagadnienia opisu derywacji w języku polskim*, wyd. Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2017. ISBN 978-83-65667-44-1.

WYKAZ SŁOWNIKÓW INTERNETOWYCH

1. Głosbe -wielojęzyczny słownik online. Dostępny na stronie: <https://glosbe.com>
2. IATE (od Interactive Terminology for Europe - interaktywna terminologia dla Europy). Dostępny na stronie: <https://iate.europa.eu>

WYKAZ ZAŁĄCZNIKÓW

ZAŁĄCZNIK 1: płyta CD z alfabetycznym polsko-czeskim i czesko-polskim słownikiem monograficznym z pojęciem „żywności ekologicznej” jako jego dominantą – w postaci dziesięcioarkuszowego skoroszytu programu MS Excel.

8 ANOTACE

Jméno a příjmení: Erik Navrátil

Osobní číslo: F16485

Název fakulty a katedry: Filozofická fakulta, Katedra slavistiky – sekce polonistiky

Název práce v polském jazyce: Problematyka przekładu specjalistycznego tekstu z dziedziny przemysłu spożywczego – żywność ekologiczna – z języka czeskiego na język polski.

Název práce v českém jazyce: Problematika překladu odborného textu z oboru potravinářství – biopotraviny – z českého do polského jazyka.

Název práce v anglickém jazyce: The issue of translation of specialized text in the field of food industry – organic food – from Czech into Polish language.

Vedoucí práce: Mgr. Jan Jeništa, Ph.D.

Počet příloh: 1 (CD)

Počet znaků: 78 563

Počet stran: 55

Počet zdrojů a literatury: 65

Tato diplomová práce si klade za cíl vytvořit terminologický slovník, který se zabývá problematikou specializovaného názvosloví používaného v oblasti potravinářství – biopotraviny – ve dvou jazykových mutacích: české a polské. Její podstatou je ukázat rozdíly mezi českým a polským jazykem z hlediska tematiky biopotraviny a pomoci překladatelům, kteří ho použijí během své práce. Za tímto účelem byly vytvořené ucelené, lexikografické slovníky obsahující 321 výrazů v češtině a 321 výrazů v polštině, dohromady 642 výrazů v obou jazycích s důrazem na srozumitelnost a použitelnost. První slovník zůstal rozdělený podle zdrojového jazyka na dvě plnohodnotné verze, ve kterých výrazy jsou seřazené abecedně: polská síť hesel podle polské abecedy, česká síť hesel podle české abecedy. Ke každému výrazu je přiřazeno pořadové číslo, český nebo polský ekvivalent, kontext v češtině nebo polštině a bibliografický zdroj, ze kterého pochází. Celý korpus se pak stará o všestrannou a jasnou makrostrukturu, metajazyk a mikrostrukturu

slovníku v rámci všech výrazů. Odráží tak pokročilou slovní zásobu a popisuje specifiku slovního fondu biopotravin. Ve druhém strukturovaném slovníku výrazy zůstaly soustředěné do 6 individuálních tematických skupin. Hesla ve třetím průřezovém slovníku zůstala analyticky vyselektována podle slovtvorně-morfologických jevů do 4 specifických skupin.

Klíčová slova: biopotraviny, český jazyk, polský jazyk, výrazy, terminologický slovník, kompozitum, bio-, eko-, slovtvorba

ABSTRACT

The aim of this diploma thesis is to create a terminology dictionary which deals with the issue of specialized terminology used in the field of food industry - organic food - in two language versions: Czech and Polish. The goal is to show the differences between Czech and Polish language in terms of organic food and to help translators who use it during the translation of organic food texts. For this purpose, comprehensive, lexicographic dictionaries containing 321 expressions in Czech and 321 expressions in Polish were created, together with 642 expressions in both languages, with emphasis on clarity and usability. The first dictionary remained divided by source language into two full-fledged versions, in which the terms are sorted alphabetically: Polish grid of entries based on Polish alphabet, Czech grid of entries based on Czech alphabet. Each expression is assigned a serial number, a Czech or Polish equivalent, a Czech or Polish context, and a bibliographic source from which it originates. The entire corpus then takes care of the versatile and clear macrostructure, metalanguage and microstructure of the dictionary within all expressions. It reflects the advanced vocabulary and describes the specification of the organic food fund. In the second structured vocabulary, expressions remained concentrated in 6 individual thematic groups. The entries in the third cross-sectional dictionary were analytically selected according to word-formative and morphological phenomena in 4 specific groups.

Key words: organic food, Czech language, Polish language, phrases, terminological vocabulary, compound, bio-, eko-, derivational morphology